

ZŠ Chabařovice

PREVENTIVNÍ PROGRAM ŠKOLY

(Minimální preventivní program)

školní rok 2021/ 2022

OBSAH:

1. Charakteristika školy a její vnitřní zdroje.....	3
2. Vnější zdroje školy pro tvorbu MPP.....	16
3. Analýza výchozí situace, monitoring	21
4. Stanovení cílů MPP podle cílových skupin	22
5. Metody a způsoby dosažení cílů, skladba aktivit pro cílové skupiny.....	29
6. Evaluace minimálního preventivního program.....	39
7. Použitá literatura.....	42
8. Přílohy.....	43
8.1. <i>Etický kodex zaměstnanců ZŠ Chabařovice</i>	44
8.2. <i>Šikana</i>	46
8.3. <i>Kyberšikana</i>	56
8.4. <i>Agresivní žák, agresivní rodič</i>	61
8.5. <i>Záškoláctví</i>	68
8.6. <i>Užívání návykových látek</i>	80
8. 7. <i>Syndrom CAN</i>	87
8. 8. <i>Sebepoškozování</i>	97

Preventivní program školy

1. Charakteristika školy a její vnitřní zdroje

Základní škola Chabařovice, příspěvková organizace

budova základní školy

budova odloučeného pracoviště- 4. A a

5. A

- **ředitel:** Mgr. Dagmar Brožová, 602 149 049, reditel@zschaba.cz
- **zástupce ředitele:** Mgr. Jiří Morávek, 720 977 648, moravek@zschaba.cz
- **výchovný poradce:** pro 2. stupeň Mgr. Jiří Morávek, moravek@zschaba.cz,
pro 1. stupeň Mgr. Milena Tourková, tourkova@zschaba.cz ,
- **školní metodik prevence:** Mgr. et Mgr. Sylva Přikrylová, 475 225 186,
prikrylova@zschaba.cz
- **školní speciální pedagog:** Mgr. et Mgr. Sylva Přikrylová, 475 225 186,
prikrylova@zschaba.cz
- **sekretářka:** Vlasta Tovarová, 475 225 186, referent@zschaba.cz
- **vedoucí vychovatelka:** Lenka Najmanová, 607 108 276, najmanova@zschaba.cz

FUNKCE

- **Ředitel školy** Mgr. Dagmar Brožová
- **Zástupce ředitele pro** Mgr. Jiří Morávek
- **Výchovný poradce pro 1. st.** Mgr. Milena Tourková
- **Výchovný poradce pro 2. stupeň** Mgr. Jiří Morávek
- **Koordinátor ŠVP** Mgr. Jiří Morávek
- **Metodik primární prevence** Mgr. et Mgr. Sylva Přikrylová
- **Školní speciální pedagog:** Mgr. et Mgr. Sylva Přikrylová
- **Administrátor** Mgr. Dana Valinská
- **Kariérní poradce** Mgr. Hana Hrstková
- **ICT koordinátor** Mgr. Tomáš Ivančo
- **Koordinátor enviromentální výchovy** Mgr. Milena Tourková
- **Vedoucí vychovatelka ŠD** Lenka Najmanová
- **Zaměstnanec pověřený vedením - školník** Jiří Kaše
- **Zdravotník** Mgr. Tomáš Ivančo, Bronislava Krbcová, Mgr. Kateřina Smržová, Mgr. Jana Šromová
- **Metodik sdružení 1. stupně** Mgr. Dagmar Brožová
- **Metodik cizích jazyků** Mgr. Kateřina Prokešová
- **Zápisy z PR** Vlasta Tovarová
- **Kulturní pořady (pro 1. a 2. stupeň)** Mgr. Jana Šromová
- **Pracovník pověřený PO v mimopracovní době** Jiří Kaše, Jolana Pavelková

SPRÁVCI KABINETŮ, SBÍREK A UČEBEN

✚ Ivana Krycnerová	HV, kabinet I. st., Masarykova 559
✚ Mgr. Elena Urieová	kabinet Husovo náměstí 17
✚ Mgr. Kateřina Smržová, Mgr. Hana Pelcová	žakovská a učitelská knihovna
✚ Ivana Krycnerová	školní kuchyňka
✚ Mgr. Vědunka Vašátková	školní dílna
✚ Mgr. Jiří Morávek, Jitka Kondrlová	sklad učebních potřeb
✚ Mgr. Dana Valinská	nárad'ovna zahrada, M
✚ Mgr. Kateřina Prokešová	AJ
✚ Mgr. Kateřina Smržová	ČJ
✚ Mgr. Roland Absolon	F, CH
✚ Mgr. Pavel Cai taml	Z
✚ Mgr. Tomáš Ivančo	TV nárad'ovna
✚ Mgr. Dana Valinská	VV
✚ Mgr. Tomáš Ivančo	P
✚ Lenka Najmanová	ŠD I.
✚ Bronislava Krbcová	ŠD II.
✚ Roman Kepič	relaxační místnost, pomůcky pro žáky s IVP

Třídní učitelé

1. stupeň

Přípravná třída- Ivana Krycnerová

1. třída- Mgr. Milena Tourková

2. třída- Mgr. Gabriela Menčlová

3. třída- Mgr. et. Mgr. Sylva Přikrylová

4. třída- Mgr. Elena Urieová

5. třída- Mgr. Jana Šromová

2. stupeň

6. A- Mgr. Hedvika Kosová

6. B- Bc. Valentina Orlová

7. třída- Mgr. Roland Absolon

8. A- Mgr. Dana Valinská

8. B- Mgr. Kateřina Smržová

9. A- Mgr. Kateřina Prokešová

9. B- Dominik Šenkýř

Netřídní učitelé

Mgr. Vědunka Vašátková

Mgr. Hana Hrstková

Bc. Tereza Brabcová

Mgr. Josef Kusebauch

Mgr. Pavel Caitaml

Mgr. Hana Pelcová

Mgr. Tomáš Ivančo

Mgr. Eva Svobodová

Asistenti pedagoga

Roman Kepič

Martina Bednářová

Jitka Kondrlová

Lenka Šromová

Kateřina Pechová

Kateřina Popelková

Tereza Pavková

Bronislava Krbcová

Michaela Dvořáková

Marie Říhová

Jindřiška Benedová

Vychovatelky

Lenka Najmanová

Bronislava Krbcová

Základní škola se nachází v Chabařovicích. Město leží v Ústeckém kraji, žijí v něm zhruba 3 tisíce obyvatel. Svou velikostí nepatří mezi nejohroženější lokality z hlediska výskytu rizikového

chování, ale sociálním složením obyvatel a spojením s blízkým Ústí nad Labem můžeme mluvit o rizikových faktorech.

V Chabařovicích je jedna základní škola, pod níž spadá odloučené pracoviště pro dvě třídy- 5. a 4. třída. Ráno je pro žáky zajištěna ranní družina přímo v budově odloučeného pracoviště. Po ukončení vyučování žáci přechází pod dozorem pedagoga na hlavní budovu, kde jdou na oběd, a poté do své družiny. Základní školu navštěvuje 256 žáků z Chabařovic a okolních obcí. Ve škole je zaměstnáno 23 učitelů (1 učitelka přípravné třídy, 7 učitelů pro 1. stupeň, 15 učitelů pro 2. stupeň), 11 asistentů pedagoga, 2 vychovatelky a 9 nepedagogických pracovníků. Výuka probíhá podle školního vzdělávacího programu *Moudrá sova*.

V letošním roce byla na škole znovu otevřena přípravná třída, která má za cíl připravit žáky pro úspěšný vstup do školního vzdělávacího proudu základní školy.

Dále začalo fungovat školské poradenské pracoviště, jehož členy je ředitel školy, zástupce ředitele školy, výchovní poradci pro 1. a 2. stupeň, školní metodik prevence a školní speciální pedagog. Jeho hlavním cílem je prevence školní neúspěšnosti, prevence rizikového chování žáků a pomoc ve vzdělávacím procesu žákům se SVP a žákům nadaným.

Škola svým technickým zázemím může nabídnout odbornou učebnu chemie a fyziky, které byly v loňském školním roce zmodernizovány. Dále se škola připravila bezbariérový přístup, včetně sociálního zázemí a schodolezu. Je zde také výtarna a nově zrekonstruovaná a zmodernizovaná učebna IT. V budově se taktéž nachází tělocvična a druhá je využívána v odloučené sportovní hale města Chabařovice.

Taktéž škola disponuje zrekonstruovaným venkovním školním hřištěm a pozemkem pro výuku pracovních činností.

V odloučeném pracovišti je i dílna určena pro výuku pracovních činností.

Z tohoto důvodu spatřujeme jako rizikové přechody na jednotlivá pracoviště. Toto je ošetřeno dozory a doprovody jednotlivými vyučujícími daného předmětu.

Rizikovými místy ve škole jsou dále šatny, toalety, chodby. Z tohoto důvodu byl v těchto místech posílen dozor pedagogů. Dále pak prostor vstupu do budovy. Zde vykonává dozor v době ranního příchodu a odchodu žáků

z vyučování školník s uklízečkou, kteří by měli dohlížet, jak na žáky, tak i na to, aby se do budovy nedostali lidé bez vědomí personálu školy a vedení. Od loňského školního roku posílili dozory i někteří asistenti pedagoga.

Dojíždějící

	Celkem	Chabařovice	Roudníky	Přestanov	Ústí n/L	Modlany	Telnice	Teplice	Strádov	Krupka	Povrly
PT	11	9	1		1						
1. A	18	16	1								1
2. A	21	16		3	1			1			
3. A	24	16	1	3	2			1		1	
4. A	18	10	1	3	2	1		1			
5. A	27	22	1	3		1					
6.A	16	10	2	3	1						
6.B	21	19		1	1						
7. A	25	15		2	1	2					
8.A	18	7			2						
8.B	14	7	1	3	2				1		
9.A	21	16	2	1	2						
9.B	22	21		8	3		1				
Celkem	256	184	10	30	18	4	1	3	1	1	1
	Celkem	Chabařovice	Roudníky	Přestanov	Ústí n/L	Modlany	Telnice	Teplice	Strádov	Krupka	Povrly

Na škole působí jeden školní metodik prevence- Mgr. et Mgr. Sylva Přikrylová.

DOKUMENTACE PREVENTIVNÍCH AKTIVIT

Legislativně zakotvená dokumentace (Zákon 561/2004 Sb., tzv. školský zákon):

- **Školní vzdělávací program** (zpracovat část týkající se prevence – školní preventivní strategie).
- **Výroční zpráva** (zpracovat zprávu o prevenci rizikového chování).
- **Třídní kniha** (zápisy nejen o učivu, také o provedených besedách a akcích).
- **Záznamy z pedagogických rad** (záznam jednání o určitém rizikovém chování nebo o metodické aktivitě ŠMP směrem k pedagogům).

Tuto dokumentaci je povinna vést škola, zodpovědnost má ředitel školy.

Další dokumentace ŠMP

Vychází z **Vyhlášky 72/2005 Sb.**, o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních a z Přílohy č. 3 k vyhlášce **147/2017 Sb.**, kde je uvedena „**povinnost školního metodika prevence vést písemné záznamy veškeré činnosti a to tak, aby mohl doložit obsah i rozsah včetně navržených a realizovaných opatření.**“

- Preventivní program školy
- Deník školního metodika
- Zápisy řešení aktuálních problémů z oblasti prevence
- Přípravy na metodická vedení učitelů
- Evidence akcí s preventivní tematikou, vzdělávání a kontaktů DVPP v oblasti prevence
- Ankety a výsledky různých šetření

Konzultační hodiny ŠMP jsou kdykoliv po předchozí domluvě: e-mail prikrylova@zschaba, nebo telefonicky 475 225 186

Na naší škole zatím nepracuje školní preventivní tým. Problematiku rizikového chování se zabývá vedení školy s výchovným poradcem a školním metodikem prevence.

Pedagogický sbor je koordinován vedením školy, výchovným poradcem a školním metodikem prevence a mají možnost se průběžně informovat o postupech a metodických pokynech.

Učitelé působí v rámci prevence na žáky průběžně ve svých hodinách, třídní učitelé na třídnických hodinách, na třídních akcích a akcích školy.

Odborná a metodická literatura, odb.časopisy, DVD, webové stránky zabývající se primární prevencí

- **odborné knihy**
v elektronické podobě

1. Adaptační (stmelovací) soustředění pro 1. třídu *Radim Hladký, Miroslava Bukáčková*
2. Adaptační (stmelovací) soustředění pro 6. třídu *Michal Dubec*
3. Bezpečnost dětí *Edita Havránková*
4. Čtyřúrovňový model kvalifikačních stupňů pro pracovníky v primární prevenci rizikového chování ve školách *Miroslav Charvát, Lucie Jurystová, Michal Miovský*
5. Diagnostika šikany, projevy, řešení
6. Diagnostika školní třídy *Richard Braun*
7. Drogy ve škole *Michaela Veselá*
8. Jak postupovat krok za krokem při odhalování a řešení šikany ve škole-manuál
9. Jak se bránit drogám a předcházet závislostem. 2. stupeň ZŠ *Jakub Švec, Simona Jeřábková, Veronika Tesařová*
10. Jak si zdravým způsobem zlepšit náladu a být svěží. 2. stupeň ZŠ *Kateřina Srbová, Simona Jeřábková*
11. Jak úspěšně zvládnout poskytování péče nezletilém *Zuzana Candigliota, Radkin Honzák*
12. Jak ve škole vytvořit zdravější prostředí-příručka o efektivní školní drogové prevenci- vydal Úřad vlády ČR
13. Jak zlepšit vztahy v naší třídě. 2. stupeň ZŠ prevence šikany *Jakub Švec, Simona Jeřábková, Michal Kolář*
14. Kočičí zahrada *Markéta Exnerová, Tereza Kaufová, Lenka Skácelová*
15. Manuál postupu řešení šikany a záškoláctví na základních školách s legislativou institucí.
16. Manuál pro tvorbu MPP *Pražské centrum primární prevence*
17. Metodické doporučení k PRCH
18. Metodické doporučení pro práci s Individuálním výchovným plánem v rámci řešení rizikového chování žáků MŠMT
19. Metodika k prevenci dětských úrazů- *elektronická publikace*
20. Metodika práce s dětmi v oblasti primární prevence rizikových jevů *Lenka Skácelová*
21. Metodika práce s třídním kolektivem *Centrum podpory inkluzivního vzdělávání*

22. Metodika práce školního speciálního pedagoga zapojeného ve školním poradenském pracovišti *Anna Kucharská, Jana Mrázková (eds.) a kol.*
23. Metodika práce s dětmi na 1. stupni na 1. stupni-výběr technik *Lenka Skácelová, Jana Ferdová, Anna Aujezká*
24. Metodika prevence úrazů dětí pro 1. stupeň ZŠ *Zdeněk Vopička, Jarmila Číhalová*
25. Metodika prevence ve školním prostředí *Karel Nešpor*
26. Metodika pro práci asistenta pedagoga žáka s narušenou komunikační schopností *Renata Vrbová a kolektiv*
27. Metodika vedení třídnických hodin *Lenka Skácelová*
28. Metody diagnostiky třídy
29. Možnosti řešení krizových situací v prostředí školy- *sborník příspěvků pedagogických pracovníků*
30. MŠMT Strategie prevence RCH 2013-2018
31. Návrh doporučené struktury MPP prevence rizikového chování pro ZŠ *Michal Miovský a kol.*
32. Plán reedukace pro specifické poruchy učení *MŠMT*
33. Pomáhejme si přátelé- *prezentace-vrstevnický program*
34. Poruchy chování- *dokument*
35. Poruchy příjmu potravy- *prezentace*
36. Poruchy příjmu potravy-příručka pomáhající profese *Hana Papežová, Jana Hanusová*
37. Poruchy příjmu potravy *stručně*
38. Prevence a řešení záškoláctví-*metodika- 1*
39. Prevence a řešení záškoláctví-*metodika- 2*
40. Prevence úrazů a rizikového chování- *elektronická publikace*
41. Primární prevence rizikového chování ve školství *Michal Miovský, Lenka Skácelová, Jana Zapletalová*
42. Program proti sikanování-(*zpracováno dle Školského zákona a MP MŠMT Čj. 28 2752000 – 22*)
43. Příklady dobré praxe programů školní praxe rizikového chování *Michaela Širůčková, Michal Miovský, Lenka Skácelová, Roman Kabrhelík a kol.*
44. Příručka pro školy Když se stane neštěstí *Psychosociální intervenční tým ČR*

45. Rizikové chování dětí a jeho právní dopady *Martina Jindrová*
46. Rodinné právo *NOVÝ OBČANSKÝ ZÁKONÍK Zákon č. 892012 Sb., Občanský zákoník*
47. Řešení záškoláctví a cesta k nápravě-*dokument*
48. Společně proti drogám Jak společně postupovat v oblasti protidrogové prevence *Manuál pro veřejnost, organizace a instituce v obci*
49. Školní psycholog *Jana Zapletalová*
50. Školní šikanování *Michal Kolář*
51. Školní třída, diagnostika- *prezentace*
52. Třída v pohodě aneb aktivity pro podporu dobrých vztahů mezi žáky- *elektronická publikace*
53. Třídnické hodiny *Michal Dubec*
54. Učebnice hygieny-Jak si správně mýt a sušit ruce a zůstat zdravý *Katrin SchoolBook*
55. Učebnice hygieny-Jak si správně mýt a sušit ruce a zůstat zdravý *Katrin TeachersManual*
56. Unplugged Program primární prevence pro žáky 6. tříd základních škol *Centrum adiktologie*
57. Vyjadřujeme své pocity, abychom se cítili lépe 1. stupeň ZŠ *Lucie Horychová*
58. Výkladový slovníkzákladních pojmů školské prevence rizikového chování *Michal Miovský a kol.*
59. Využití právních opatření při řešení problémového chování žáků na školách-*manuál*
60. Závazky z deliktů-škody *NOVÝ OBČANSKÝ ZÁKONÍK Zákon č. 892012 Sb., Občanský zákoník*
61. Zdravotnický kurz 2. stupeň ZŠ *Martin Čapek*
62. Zásady efektivní primární prevence *Karel Nešpor, Ladislav Csémy, Hana Pernicová*
63. Kdo jsem, jaký jsem, *Doc. PhDr. Josef Valenta, CSc., PaedDr. Věra Facová*
64. Peer program, *Karel Nešpor*
65. Problém zvaný šikana, *Zdeněk Altman*
66. Budování týmu, *Aranka Řezníčková*
67. Týmová práce, *Národní ústav odborného vzdělávání a občanské sdružení Projekt Odyssea*
68. Jak založit preventivní tým, *Helena Vrbková*
69. Zásobník metod používaných v OSV, *Michal Dubec*

70. Sebepoškození- závěrečná práce, *Dana Marková*

71. Bolest šikanování, *Michal Kolář*

v knižní podobě

1. Alkohol, drogy a vaše děti *Prim.Mudr.Karel Nešpor CSc.*
2. Možnost řešení krizových situací v prostředí základní školy *sborník příspěvků pedagogických pracovníků*
3. Dívčí klub *sborník příspěvků pedagogických pracovníků*
4. Jak překonat problémy s alkoholem vlastními silami *Prim.Mudr.Karel Nešpor,CSc.*
5. Prevence rizikového chování ve školství *Michal Miovský a kolektiv*
6. Výkladový slovník základních pojmů školské prevence rizikového chování *Michal Miovský a kolektiv*
7. Programy a intervence školské prevence rizikového chování v praxi *Michal Miovský a kolektiv*
8. Kvalita a efektivita v prevenci rizikového chování dětí a dospívajících *Michal Miovský a kolektiv*
9. Jsme rozdílní- učíme se a hrajeme si společně, *Somatopedická společnost, o.s.*
10. Průvodce dětského svědka v trestním řízení, *Vzdělávací institut ochrany dětí, o.p.s*
11. Práce s třídním kolektivem ve společném vzdělávání, *Adéla Hanáková, Kateřina Stejskalová*
12. Násilí ve škole a jak mu čelit *Helmut H.Erb.*
13. Štěstí *Alex Rovira Celma Fernando Trías de Bes*
14. Jak překonat problém s hazardní hrou *Prim.Mudr.Karel Nešpor,CSc.*
15. Stop dětské obezitě *Petr Fořt*
16. Člověk v demokratickém státě *Michaela Dvořáková*
17. Žít naplno *Julián Melgosa*

DVD

1. Prevence děložního čípku
2. Seznam se bezpečně
3. Pravda o drogách

<http://www.prevence-praha.cz>

<http://www.adiktologie.cz>

<http://www.odrogach.cz>

<http://www.drogy-info.cz>

<http://www.osv.cz>

Časopis PREVENCE

Webová stránka školy

<https://www.zschaba.cz/>

2. Vnější zdroje školy pro tvorbu MPP

- ***vnější informační zdroje***

- <http://www.prevence-praha.cz>
- <http://www.adiktologie.cz>
- <http://www.odrogach.cz>
- <http://www.drogy-info.cz>
- <https://prevence-online.webnode.cz/>

- ***metodická pomoc:***

KONTAKTY

- Mgr. Bc. Daniela Vrúblová- Policie České republiky v Ústí nad Labem- prevence - 607082631**
 - Hana Krpálková- manažer prevence kriminality- 477755166**
 - Mgr. Petra Vaverková- krajský školský koordinátor prevence- 475657951**
 - Mgr. Gabriela Kottová- Pedagogicko-psychologická poradna ÚK a Zařízení pro DVPP, pracoviště ÚL, metodička prevence- 475532803**
 - Kurátor pro mládež**
vedoucí oddělení- Mgr. Bejčková Blanka, tel. číslo: 475271390
pověřený pracovník- Mgr. Lucie Hamalčíková, kancelář číslo: 614, tel. číslo: 475 271 313, e-mail: Lucie.Hamalcikova@mag-ul.cz
 - Sociální pracovník OSPOD**
veoucí oddělení- Mgr Černá Pavla, 475271734
pověřený pracovník- Bc. Ludmila Hyhlanová – kancelář 511, tel. číslo: 475 271 728
ludmila.hyhlanova@mag-ul.cz
 - OSPOD- vedoucí odboru** Šťastná Ivana, Ing. 475271723
 - vedoucí oddělení přestupků**- Bc. Romana Rysová, 475271443
 - Policie České republiky Chlumec-** 974426731
 - Městská policie v Chabařovicích-** 475 225 301, 725 062 547
- Seznam psychiatrů**
- MUDr. Petr Zahradník 475 209 779
 - MUDr. David Filipovský 475 209 779
 - MUDr. Pavel Kozlík 412 512039

☐ **Psychologické služby Ústí nad Labem**

1 - Poradna pro mezilidské vztahy telefon: 475 216 504	Prokopa Diviše 1605/5; Ústí nad Labem; 400 01	Speciálně pedagogická péče
2 - Pedagogicko-psychologická poradna telefon: 475 533 232	Karla IV. 348/3; Ústí nad Labem; 400 03	Spec. ped.
2 - Pedagogicko-psychologická poradna telefon: 472 741 344	Bratří Čapků 618/4; Ústí nad Labem; 400 01	Spec. ped.
Balkó Štefan, PhDr. - Klinická psychologie telefon: 721 947 189	Veleslavínova 3108/14; Ústí nad Labem; 40111	Smlouvy se všemi pojišťovny, bere i děti
Benda Jan, PhDr. telefon: 777 268 729	Prokopa Diviše 9; 400 01, Ústí nad Labem,	2 – 4 týdny, bere dospělé. 600 Kč – bez pojišťovny.
Danihelková Pavla, PaedDr. telefon: 603 289 615; 475 232 226; Email: pavla.matouskova@tiscali.cz	Velká Hradební 2 (budova Grandu, 1.patro, č.dveří226); 400 01 Ústí nad Labem	700 Kč, 860 párová. Dospělé
Demosthenes (centrum komplexní péče) - PaedDr. Lenka Pospíšilová	Mírová 2; 400 11 Ústí nad Labem	telefon: 475259355 spec. ped.
Doležalová Romana, PhDr. telefon: 475 221 012; 603 755 292	Masarykova 200, Ústí nad Labem	Nemá smlouvu s vojenskou ZP a s VZP, děti nebere, příp. 600Kč/50min.
Doubravová Jana, PhDr. telefon: 777 132 794; 472 777 282; email: jana@doubravova.cz	Werichova 2742/4, 40011 Ústí nad Labem - Severní Terasa	Přímá platba 600Kč/hod Pracuje i s dětmi, obj. lhůta cca 1 měs. Nepracuje se závislostmi a s psychiatrickými klienty.
Hrochová Zuzana, Mgr. telefon: 777 108 454; email: hrochova.zuzana@gmail.com	Veleslavínova 14; (Dům techniky); Ústí nad Labem 400 11	Pouze přímá platba, práce s dětmi-s rodinou 60min/600Kč, s rodinou 800Kč
Jílková Kateřina ÚSTECKÁ POLIKLINIKA telefon: 477102111	Masarykova 92; 400 01, Ústí nad Labem	V poliklinice čt, pá Má plno, smlouvy se všemi pojišťovny, bere děti, doporučení ano
Karas Stanislav, Mgr. 777 338 057; skaras@email.cz	dle domluvy	Manželské poradenství, RT 700 Kč, individuální 700 Kč
Košťálová Věra, Mudr.	Masarykova 160 400 01, Ústí nad Labem, ústecký	telefon: 602968479, email: konzultace@mentalnihygiena.cz

Lebduška Vojtěch, Mgr. telefon: 737 479 001	Hoření (budova fakulty UJEP); ústí nad Labem	Pouze přímá platba. Práce s rodinou. 1000Kč/sezení/60-90min./
Lenka Nikoličová, Mgr. ÚSTECKÁ POLIKLINIKA – Telefon: 477 102 167	Masarykova 92; 400 01, Ústí nad Labem	V poliklinice čt, pá Smlouvy se všemi pojišťovny, ne děti, dopor. ano, má dopředu plno, nebere děti.
Marvanová Jana, Mgr. telefon: 721357631	Masarykova ulice (u svaté medaile); Ústí nad Labem;	Přímá platba 600Kč/60min. Pouze dospělí.
Melzerová Hana, Mgr.	Údolí 59, 40340 Ústí nad Labem - Skorotice	telefon. 472 741 129
Melzerová Hana, Mgr.	Údolí 59; 403 40; Ústí nad Labem	telefon: 472 741 129; 603 396 643; Email: p.melzer@volny.cz
Mikuličová Yveta, PhDr. telefon: 475 650 110	Mezní 2854, Ústí nad Labem	Krom VZP má smlouvu se 4 hlavními pojišťovny: ministerstva, OZP, ČPZP, vojenskou. Pracuje i s dětmi, i přímá platba 600Kč/50min.
Pavlišta Jan, Mgr. - Psychologická ordinace telefon: 776 081 572	Beethovenova 34; Ústí nad Labem; 400 11	Pouze přímá platba 500Kč/60min., pracuje i s dětmi, není nutné dopor.
Petrová Eva, Mgr.	Prokopa Diviše 9 400 01 Ústí nad Labem	telefon: 603 113 189 Klinický psycholog, zaměření hlavně na mládež, pěstouni 600 Kč za hodinu, Rogerianský výcvik + diagnostika
Péxis – centrum psychosomatické péče - MUDr. Jana Marvanová (psychoterapeut, psychiatr) - Mgr. Veronika Roudná (psycholog)	Šrámkova 38 Ústí nad Labem; 400 11	telefon: 702057975 email: info@pexis.cz
Šik Vladimír, PaedDr.	Králova výšina 575/34 40001 Ústí nad Labem	telefon: 777 028 050; email: supervize.sik@gmail.com vztahy, pěstouni, mládež, 500 Kč
Švarc Jiří, Mgr. - 1. ÚPPA, s.r.o.	Alešova 652/38; Ústí nad Labem; 400 01	telefon: 472700143
Tokarová Anežka Kateřina, Mgr. telefon: 475 650 110	Mezní 2854, Ústí nad Labem	U Mikuličové

Vabroušková Marie, Mgr. telefon: 475 650 110	Mezní 2854, Ústí nad Labem	U Mikuličové
Vavrková Ivana, Mgr. ÚSTECKÁ POLIKLINIKA – telefon: 477 102 118	Masarykova 92; 400 01, Ústí nad Labem	Po, út, st v poliklinice -smlouvy se všemi pojišťovny, není třeba doporučení, má plno na půl roku dopředu. Pracuje i s dětmi. Má i privátní praxi, tam obsazeno na 14 dní, 50min/600Kč
Wolfeová Ilona, PhDr.- klinický psycholog telefon: 475 214 790	Masarykova 105; Ústí nad Labem; 400 01	Smlouva téměř se všemi pojišťovny, bere děti, bez dop.
Mgr. Karolína Ranglová	Nemá svoje prostory, Litoměřice + dojede na místo	600 Kč, dospělé, děti, SPC, možno s prací s dětmi u klienta – úprava rodinného prostředí, specializace v metodě konceptuálního učení

Školní metodik prevence a výchovný poradce se řídí těmito dokumenty:

Základní právní rámec primární prevence rizikového chování (PPRCH)

- Zákon č. **561/2004** Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon),
- Zákon o č. **563/2004** Sb. o pedagogických pracovnících
- Zákon č. **379/2005** o opatřeních k ochraně před škodami působenými tabákovými výrobky, alkoholem a jinými návykovými látkami a o změně souvisejících zákonů
- Vyhláška č. **72/2005** Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních

Základní metodické dokumenty PPRCH

- Metodické doporučení k **primární prevenci rizikového chování** u dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních č.j. MŠMT 21291/2010-28
- Metodický pokyn ministryně školství, mládeže a tělovýchovy k **prevenci a řešení šikany ve školách a školských zařízeních** (č.j. MSMT-21149/2016)
- Metodický pokyn k **zajištění bezpečnosti ochrany zdraví** dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních zřizovaných MŠMT, č.j. 37 014/2005
- Metodický pokyn k jednotnému postupu při **uvolňování a omlouvání žáků z vyučování, prevenci a postihu záškoláctví** č.j.: 10194/2002-14
- Metodický pokyn Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy k **výchově proti projevům rasismu, xenofobie a intolerance** Č.j.: 14 423/99-22
- **Národní strategie primární prevence rizikového chování dětí a mládeže na období 2019 – 2027**
- **Akční plán realizace Národní strategie primární prevence rizikového chování dětí a mládeže na období 2019 – 2027**
- **Strategie prevence kriminality 2016- 2021** (definovaná ve víceletých cyklech Usnesení vlády ČR)

3. Analýza výchozí situace, monitoring

V naší škole jsme v roce 2020/2021 zaznamenali mírný výskyt rizikového chování – zejména nevhodné chování, agresivitu dětí, násilí, šikanu i záškoláctví. Některé případy byly řešeny pouze s vedením a třídními učiteli, některé předány kurátorům a řešeny společně s OSPOD.

Šk. metodik se v uplynulém roce zúčastňoval výchovných komisí- byl- li o to požádán.

Ve škole je značné procento dětí pocházející z málo podnětného rodinného prostředí. Často se setkáváme s tím, že rodina nevěnuje dítěti dostatek času a náležitou péči. V rodinách velmi často chybí pevně stanovená pravidla chování. To se snažíme kompenzovat pravidly chování, na kterých se děti samy podílejí. Snažíme se, aby se prevence a zdravý životní styl staly přirozenou součástí života školy, školních osnov a výuky jednotlivých předmětů a nebyly pojímána jako nadstandardní aktivita školy.

Velmi negativním fenoménem spatřujeme nutnost distanční výuky, kde se nám objevili nespolupracující rodiny a žáci. Vedení školy po dobu distanční výuky aktivně sledovalo a podporovalo tyto rodiny, ať už vybavením tabletů na doma, pomoc online doučování prostřednictvím asistentů pedagoga, pakliže to situace dovolila, pak i přímou účastí ve škole a dohledem nad těmito žáky. Přesto musíme konstatovat, že jsme shledali žáky s rizikem školní neúspěšnosti, žáky, kterým distanční výuka nevyhovovala a tedy nepodávali standardní výkony.

4. Stanovení cílů MPP podle cílových skupin

K základním cílům primární prevence rizikového chování patří:

1. prevence v oblasti zneužívání návykových látek, šikany a násilného chování, kyberšikany, hráčství, vandalismu, záškoláctví, virtuálních drog, xenofobie, rasismu, poruch příjmu potravy, náboženského extremismu, rozpoznání týrání a zneužívání dítěte.

2. výchova žáků ke zdravému životnímu stylu

Základními kompetencemi prevence v rámci podpory zdravého životního stylu jsou: zvyšování sociálních kompetencí (rozvíjení sociálních dovedností, odpovědnost za své chování a uvědomění si důsledků svého jednání, zvyšování sebevědomí) posilování komunikačních dovedností (nenásilné zvládnutí konfliktů, odmítání návykových látek, adekvátní reakce na stres, kritiku a neúspěch), vytváření pozitivního sociálního klimatu (vytvoření atmosféry pohody, klidu, bez strachu, nejistoty, nastolení pocitu důvěry mezi žákem a učitelem), formování postojů ke společensky akceptovaným hodnotám (mravní a morální hodnoty, právní vědomí a humanistické postoje k ostatním).

3. směřování žáků ke smysluplnému využívání volného času (nabídka kroužků, družiny...)

4. zapojování rodičů a přátel školy do života školy (společné akce)

5. Zaměřit se na oblasti:

- komunikace s rodiči
- vytvoření pravidel komunikace se žáky on-line
- vytvoření pravidel pro komunikaci s rodiči on-line
- zavedení elektronické žákovské knížky a využití poskytovaných nástrojů

Stanovení cílů MPP školy

Krátkodobé cíle:

Pro všechny pedagogy je nejdůležitějším cílem vrátit zpět žáky do škol, vrátit se do pravidelného režimu, pomoci žákům hledat způsoby, jak si osvojit své návyky, nezbytné vědomosti, dovednosti a socializace do třídních kolektivů. A hlavně eliminace rizika školní neúspěšnosti. Dále jsou to následující cíle:

- 1.** Zapojit i nové a začínající kolegy do systému prevence.
- 2.** Zlepšit práci se třídou, zlepšit klima v problematických třídách. Třídy, ve kterých se již objevily problémy, třídy které vykazují vztahové problémy. (Na základě sociometrie, pozorování). Zkvalitnit vedení třídnických hodin.
- 3.** Redukovat výskyt agresivity a násilného chování žáků k sobě navzájem.
- 4.** Činnosti školního parlamentu pod vedením Mgr. Kateřiny Proškové a Mgr. Tomáše Ivančo.

5. Pokračovat v dlouhodobé spolupráci s Mgr. Bc. Daniela Vrůblová- Policie České republiky v Ústí nad Labem.
6. Pravidelná aktualizace námětů z časopisu PREVENCE.
7. Pravidelná aktualizace námětů her a technik na třídnické hodiny.
8. Účast na schůzkách metodiků prevence v PPP Ústí nad Labem.
10. Participace pedagogů na specifické i nespécifické primární prevenci.
11. Vytvořit vhodné prostředí pro komunikaci v případě karantény, zapojení žáka do distančního vzdělávání, hledání způsobu a efektivních metod pro distanční výuku, začleňování žáků po karanténě, prevence ostrakismu žáků pozitivních na COVID 19

Dlouhodobé cíle:

Dlouhodobým cílem je, aby se z našich žáků stali lidé s adekvátním sebevědomím, vědomí si svých kvalit, jež neustále rozvíjí a nedostatků, se kterými se naučí pracovat a žít. Bytosti, které nepotřebují žádnou formu drogy či agrese, aby svůj život prožily spokojeně a plnohodnotně.

Aby došlo k osvojení preventivních kompetencí, naše škola průběžně zpracovává konkrétní témata prevence do vzdělávacího procesu.

Dlouhodobý program školské všeobecné primární prevence- ve spolupráci s Mgr. Bc. Danielou Vrůblovou- Policie České republiky v Ústí nad Labem

1. – 3. třída

Bezpečně do školy

Tento dlouhodobý program bude probíhat ve třech blocích- září, prosinec, duben. Tento je zařazen i do plánovacího kalendáře školy.

4. třída

Bezpečně do školy

Dopravní výchova

5. třída

Bezpečně do školy

2. stupeň

Na druhém stupni konzultuje téma přednášky Mgr. Hana Hrstková, učitel OV. Přednášky budou vřazeny právě do jejích hodin a dle potřeby. Kontakt na Mgr. Bc. Danielu Vrůblovou byl předán.

Prevence je nejčastěji zařazována do následujících předmětů:

- Rodinná a občanská výchova
- Chemie-alkohol, drogy
- Přírodopis
- Český jazyk – literatura – texty s tematikou...,
- jazyková komunikace – asertivní komunikace, OSV
- Přírodověda
- Prvouka
- Výtvarná výchova – kresby, soutěže
- Tělesná výchova

Kromě toho pořádáme také besedy, přednášky, projekty a akce zaměřené na konkrétní témata (drogy, sexuální výchova...)

V rámci smysluplného využívání volného času nabízíme činnost školní družiny a různé zájmové útvary, do kterých se mohou zapojit žáci 1. i 2. stupně.

V průběhu školního roku je realizována řada projektů, kterými jsou rovněž naplňovány průřezová témata a cíle vzdělávání. Některé projekty vycházejí ze samotného ŠVP a jsou stabilně součástí učebních plánů (školní projekty). Do řady dalších projektů se škola zapojuje aktuálně dle možností a zájmu (prezentace školy na veřejnosti). Ve škole rovněž běží dlouhodobé projekty získané z evropských sociálních fondů (ESF).
školní projekty:

PLÁN HLAVNÍCH ÚKOLŮ

Školní projekty:

- Odpady a jejich třídění - sběrové akce (enviromentální výchova)
- Tvorba tištěného média - školní časopis (mediální výchova)
- Den Země a Strom života (enviromentální výchova, osobnostní a sociální výchova)
- Ochrana obyvatelstva v krizových situacích (pochodová cvičení, branný den, branný závod)
- Evropské dny (multikulturní výchova, myšlení v evropských a globálních souvislostech)

Evropské projekty:

- Inkluze – podpora společného vzdělávání – již pouze pro školní poradenské pracoviště
- šablony – digitální kompetence, mentorink, práce spec. pedagoga a kariérového poradce
- IROP výzva 47
- Pedagog 21. století
- Podpora vzdělávání žáků se SVP

Další akce: (prezentace školy)

- školní akademie
- akce Pohádkový les a Strašidelná stezka
- pálení čarodějnic
- lampiónový průvod
- napříč školou
- jarmark
- noc v knihovně
- antikvariát
- olympiáda školní i mimoškolní

□ **Začátek a konec školního roku, prázdniny a volna**

- začátek školního roku 1. 9. 2021
- konec 1. pololetí 31. 1. 2022
- konec školního roku 30. 6. 2022
- podzimní prázdniny 27. a 29. 10. 2021
- vánoční prázdniny 23. 12. 2021 – 31. 12. 2021
- pololetní prázdniny 4. 2. 2022
- jarní prázdniny 21. 2. – 125.2.2022
- velikonoční prázdniny 14. 4. 2022
- hlavní prázdniny 1. 7. 2021 – 31. 8. 2021

□ **Pedagogické rady**

- plánované pedagogické rady budou probíhat zpravidla v pondělí od 14:00 hodin
- datum konání bude upřesněno v měsíčním plánu
- vedle plánovaných pedagogických rad mohou probíhat další rady, které budou zařazovány aktuálně dle potřeby (např. hodnocení průběhu projektů, schvalování dokumentů apod.)

Předpokládané termíny:

1. PR: - hlavní úkoly pro šk. r. 2021/2022	1.9.2021
- školské předpisy	
- organizace a plán práce	
2. PR: - průběžné hodnocení prospěchu a chování žáků - 1.pololetí	17.1.2022
- hodnocení práce školy	
- výsledky kontrolní činnosti	
3. PR: - průběžné hodnocení prospěchu a chování žáků - 2.pololetí	20.6.2022
- hodnocení práce školy	
- výsledky kontrolní činnosti	
- rozpočet školy	
- rozpočet školy	

4. PR: - průběžné hodnocení prospěchu a chování žáků - 3. čtvrtletí 19. duben
- hodnocení práce školy
- výsledky kontrolní činnosti

5. PR: - závěrečné hodnocení prospěchu a chování žáků - 2. pololetí 21. červen
- hodnocení práce školy
- výsledky kontrolní činnosti
- čerpání rozpočtu

□ **Další porady**

- ŠPP 1x týdně
- vedení - správní zaměstnanci aktuálně
- pedag. sbor a metodická sdružení pondělí a středa v týdnu

□ **Schůzky s rodiči**

- třídní schůzky 1.třída 2.9.2021
- hromadné + konzultační 7. 9., 23. 11. 2021, 26. 4. 2022
.- individuální konzultace kdykoliv po domluvě
- další schůzky mohou probíhat podle aktuální potřeby

□ **Další akce**

- pochodové cvičení 3. 9., 29. 6., aktuálně
- výuka plavání 3. tř. a 4.tř. I.pol. 1x týdně ST a PÁ
-zápis 1.4.2022
- LVVZ ?
- branný závod 27.5. 2022
- branný den (resuscitace) 28.6.2022

- 0., 1.tř- návštěva dětského oddělení (Masarykova nemocnice v ÚL)
- 1.3 .tř.- návštěva divadelního představení (Městské divadlo v ÚL)
- knihovna Chabařovice
- Kino , divadlo dle aktuální nabídky
- Dubí – porcelánka exukze
- beseda se spisovatelem

- 3. tř. - městský úřad a muzeum (Chabařovice)

- 4. tř. - městský úřad
 - dopravní hřiště
 - učiliště spojů
 - volby

- 5. tř. - návštěva palnetária a hvězdárny, botanická zahrada
 - finanční gramotnost

- 6. tř. - chabařovická radnice, obecní úřad a muzeum
 - návštěva knihovny v Chabařovicích
 - beseda s tajemníkem
 - pila
 - zahradnictví
 - návštěva výstavy VV

- 7. tř. - beseda s historikem
 - návštěva vědecké knihovny v Ústí nad Labem
 - návštěva gynekologa – dívky

- 8. tř. - exkurze na Úřad práce
 - projekt Dítě a právo (setkání s kurátory)
 - návštěva Ústeckého muzea
 - finanční ngramotnost
 - nízkoprahový klub
 - exkurze do výrobních podniků

- 9. tř.
 - ČNB
 - návštěva Ústeckého muzea
 - poradna při finanční tísní

- 2. st. - přednáška - zvyšování právního vědomí
 - spolupráce G a Šmejkal
 - návštěva galerie Emila Filly
 - dny otevřených dveří (učiliště)

- různé - pila Chabařovice, učiliště spojů,
 - návštěva výrobního podniky apd.
 - prevence kriminality

□ **Sportovní akce**

- 1.st. - stolní tenis
 - šplh

- přehazovaná
- přespolní běh
- 4. - 5.tř. - florbal
- vybíjená
- 6. - 9.tř. - atletický čtyřboj
- pohár rozhlasu
- 8. - 9.tř. - volejbal
- střekovská laťka
- 2.st. - atletický pětiboj
- stolní tenis
- šplh
- 1.-9.roč - olympijský víceboj

ŠD

- návštěva Betlémů
- beseda o dentální hygieně
- beseda s městskou policií
- návštěva městské knihovny
- noc ve školní knihovně
- výlet na Miladu

5. Metody a způsoby dosažení cílů, skladba aktivit pro cílové skupiny

Na realizaci MPP se podílí vedení školy, školní metodik prevence, výchovný poradce, školní speciální pedagog, ostatní pedagogičtí pracovníci školy, v případě potřeby okresní metodik prevence pedagogicko psychologické poradny, sociální odbor, Policie ČR a jiné instituce.

Všichni pedagogičtí pracovníci školy se podílejí na rozvoji osobnosti žáků, podporují jejich sebevědomí, schopnost vytvářet přátelské vazby, prosociální dovednosti, nenásilné zvládání konfliktů, atd. Učitelé využívají témat v osnovách svých předmětů a seznamují děti s dalšími informacemi z oblasti zdravého životního stylu, prevence závislostí a sociálně rizikového chování. Zaměřují se nejen na poskytování informací, ale i na vytváření postojů žáků k problematice a osvojování dovedností komunikace, zvládání sociálních vztahů a stresových situací, asertivity a odmítání. Podle možností zařazují do výuky různé formy a metody práce.

K dosažení cílů MPP přispívají i následující opatření:

Pedagogický dozor nad žáky je zajištěn během všech přestávek, (dozor byl posílen, nyní jsou na jedné chodbě dva vyučující) před vyučováním a v pauze mezi odpoledním vyučováním v prostorách školy a v době obědů v jídelně (prevence šikany a užívání návykových látek). Mezi odpoledním vyučováním mají žáci možnost navštívit třídu s dozorem vyučujícího.

V případě potřeby mají žáci možnost svěřit se se svými problémy jednotlivým vyučujícím, výchovnému poradci, metodikovi prevence nebokurátorovi při pravidelných konzultačních hodinách.

Na nástěnkách jsou umístěny informace o důležitých telefonních číslech a kontaktech (Linky důvěry, Poradny pro ženy a dívky, Kriz. centra...).

Jednotliví třídní učitelé průběžně sledují vztahy ve třídních kolektivech, aby byla zajištěna včasná diagnostika a intervence při vzniku šikany, v případě potřeby spolupracují s výchovným poradcem, školním metodikem prevence, popř. metodikem prevence z pedagogicko psychologické poradny.

Jsou průběžně sledovány často se opakující krátkodobé absence žáků (prevence záškoláctví) a při podezření na záškoláctví se kontaktují rodiče, případně sociální odbor.

Pořádají se přednášky a besedy věnované drogové problematice, sexuální výchově a prevenci AIDS apod. dle aktuální poptávky.

Prevence rizikového chování je součástí školního řádu. Dojde-li k porušení ustanovení školního řádu, týkajícího se držení, distribuce a užívání návykových látek v prostorách školy, bude toto klasifikováno jako hrubý přestupek a vyvodí se patřičné sankce.

Průběžně jsou sledovány i další rizikové jevy - vandalismus, agresivita, rasismus, atd... V případě, kdy selže prevence ve škole, bude přistoupeno k **následujícím opatřením**:

1. individuální pohovor se žákem
2. podle zjištěných informací spolupráce s rodinou, zasedání výchovné komise
3. doporučení kontaktu s odborníky
4. v případě nezájmu rodičů uvědomění sociálního odboru, oddělení péče o dítě
5. v případě trestné činnosti, dealerství - oznámení Policii ČR
6. IVýP- žák pracuje individuálně se školním metodikem prevence

Pedagogové mají možnost si zapůjčit propagační materiály, metodické pomůcky, DVD u školního metodika nebo vých. poradce.

Přehled institucí a center krizové intervence v okrese včetně adres a telefonních čísel je k dispozici u školního metodika.

- Nabízíme volnočasové aktivity – školní družinu, kroužky.
- Žáci mají možnost navštěvovat školní knihovnu, čtenářský a informační koutek.
- Učitelé nabízejí všem rodičům možnost individuálních konzultací.
- Rodiče mají možnost konzultovat s kurátorkou.
- Žáci mají možnost využít pravidelné konzultační hodiny s kurátorkou.

V průběhu školního roku 2020–2021 budou plněny následující úkoly a uspořádány tyto akce:

Účast školního metodika prevence a výchovné poradkyně na odborných seminářích, kurzech a dalším vzdělávání.

Spolupráce šk. metodika prevence s výchovným poradcem a učiteli při řešení případných problémů žáků.

Poskytování informací žákům (začátek školního roku, průběžně), učitelům (průběžně) a osvětová činnost zaměřená na rodiče (třídní schůzky, nástěnky). Informace a články na internetu, případně v Chabařovických novinách.

Zvyšování informovanosti učitelů prostřednictvím informací a odkazů v emailu, průběžným dokupováním odborných knih a časopisů do učitelské knihovny – závislé na finanční situaci školy.

Jednou měsíčně vede tř. učitel třídnickou hodinu se svou třídou.

Uspořádání semináře s vhodnou tematikou pro celý pedagogický sbor.

Bude nadále věnována zvýšená pozornost žákům s problémovým chováním.

Bude nadále věnována zvýšená pozornost jevům, které mohou signalizovat počínající zneužívání návykových látek nebo výskyt jiného rizikového chování.

Prevence specifická:

- Zapojíme se do projektu Dítě a právo.
- Uspořádáme besedu kurátorky s vybranými třídami- Mgr. Bc. Daniela Vrůblová
- Pozveme strážníky z oddělení prevence kriminality na přednášku o zvyšování právního vědomí.
- Navštívíme Poradnu pro ženy a dívky či sdružení Spirála (dle nabídky těchto institucí).
- Sjednáme návštěvu gynekologa.
- Uspořádáme besedu s tematikou drogové prevence
- Budeme pracovat s materiály portálu Jeden svět na školách Člověka v tísní.
- Další akce se doplní dle aktuálních nabídek a možností.

Prevence nespecifická:

Během roku se uskuteční projekty jako např. Den Země, Strom života, Evropské dny, školní akademie atd.

V závěru školního roku se uskuteční Sportovní den, Den branných dovedností, školní výlety a pochodové cvičení žáky 1. a 2. stupně, sportovní olympiádu atd.

Proběhnou sportovní soutěže a turnaje.

Žáci 1. stupně absolvují dopravní výchovu.

Objednáme záchranáře, který na figuríně napojené na PC, naučí děti základy resuscitace a první pomoci.

V červnu se uskuteční školní výlety.

Bude poskytnuta nabídka zájmových útvarů.

Žáci se budou i nadále účastnit výtvarných soutěží.

Budou podporovány projekty, které motivují žáky ke vhodnému využívání volného času.

Pozveme si divadelní soubory zaměřující se na smysluplná představení.

Proběhne Noc v knihovně, Noc v družině.

V případě zájmu uskutečníme školu v přírodě a lyžařský výcvik (vytváření zdravých návyků životního stylu a zařazování aktivit podporující týmovou spolupráci a posilujících pozitivní vztahy ve třídě).

Metody práce:

V rámci výuky budou i nadále využívány různorodé metody práce, které se osvědčily.

Některé používané metody práce:

- besedy, diskuse, zážitkové metody
- výklad (informace)
- samostatná práce (referáty, informace z tisku...)
- sociální hry, hraní rolí, obhajoba určitého názoru, trénování asertivního chování, nácvik způsobu odmítání
- skupinová práce, práce ve dvojicích
- projektové vyučování, celoškolské projekty
- třídnické hodiny
- exkurze
- sledování a feedback k videím, např. Seznam se bezpečně, They said, they lied nebo dokumenty člověka v tísni

Součástí hodnocení výsledků práce jednotlivých žáků je i jejich sebehodnocení a slovní hodnocení učitelem. Žáci tak dostávají komplexní zpětnou vazbu od učitele a jsou informováni o svém pokroku a nedostacích.

Úkoly pro jednotlivé ročníky

1. stupeň

1. - 3. ročník

Osobnost dítěte, sociální prostředí

společné stanovení a zažití pravidel soužití mezi žáky a učiteli) začátek šk. roku, třídnické hodiny)

uvědomování si podstaty přátelství, kamarádství a jeho význam pro lidský život - PrU sebevědomí, sebedůvěra, kamarádství - potřeba vzájemné pomoci, dorozumění, poznávání jiných, uvědomování si vlastní osobnosti

vztahy mezi lidmi - přátelské, neutrální, nepřátelské, příklady řešení konfliktů / ve třídě / dohodou, nenásilně; vytváření příznivého prostředí ve třídě

využívat pochvaly jako výchovného prostředku, zažít pocit úspěchu a radosti z práce - průběžně

vnímání individuálních odlišností dětí mezi sebou a přijímání těchto jevů

základní lidská práva, práva dítěte / Úmluva o právech dítěte / - od 3. ročníku

Zdraví

zdraví a nemoc, ochrana proti nemocem, očkování, nácvik přivolání první pomoci a komunikace s lékařem

zdravý denní režim-práce, odpočinek, pohyb, stravování, spánek

PrU - 1., 2., 3.

Hygiena

dodržování základů osobní hygieny, předcházení nákazám, základní hygienické návyky, intimní hygiena, péče o zevnějšek

PrU - 1., 2., 3.

Výživa

vliv stravy na zdraví, sestavení seznamu potravin a nápojů prospívajících a neprospívajících zdraví

denní stravovací a pitný režim, jeho význam pro zdraví

PrU - 1., 2., 3., Čj – režim dne, VV – koláž z časopisů – vhodné/nehodné potraviny

Ochrana před úrazu

pochopení tělesné zdatnosti jako faktoru, který podporuje zdraví, uvědomění si, jak ji získáme sport a zdraví, bezpečné chování v různých prostředích / doma, na ulici, dopravní prostředek /, při různých činnostech / práce, sport, zábava /

nebezpečí zneužití mladšího a slabšího / šikánování, týrání, zavražďování / - nácvik modelových situací

PrU, Tv

Nebezpečí od cizích lidí

nemluvit s neznámými lidmi, nikam s nimi nechodit (nácvik v modelových situacích)

nácvik vhodného chování při snaze neznámého člověka o navazování kontaktů (modelové situace)

nebezpečí odhozených jehel a stříkaček, nebezpečí manipulace s nimi, možnost nákazy závažnými chorobami-formou poučení před prázdninami + reakce na aktuální dění (zprávy)

Návykové látky a zdraví

Alkohol, kouření

nácvik dovednosti odmítat alkohol a cigarety / modelové situace /

prohlubovat znalosti o škodlivosti a důsledcích působení alkoholu a kouření na lidský

organizmus
PrU - 2., 3.

Léky -běžné léky, vitamíny, zásady jejich užívání, riziko užívání léků bez doporučení lékaře a vědomí rodičů

4. - 5. ročník

Osobnost dítěte, sociální prostředí

společné stanovení a zažití pravidel soužití mezi žáky a učiteli
sebevědomí, sebeúcta, pochvala a trest - reakce žáka a rodičů
komunikace v rodině, mezi lidmi, konflikty v mezilidských vztazích (rozvoj schopnosti diskutovat, komunikovat, řešit problémy a konflikty, modelové situace)
rozvoj schopnosti klást otázky a umět přiměřeným způsobem vyjádřit svůj názor
posilování důvěry v učitele
základní lidská práva, práva dítěte (Úmluva o právech dítěte)

VI

Zdraví

zdraví a jeho ochrana
jak udržujeme zdraví, jak podporovat jeho rozvoj
nemoci, jejich příznaky, očkování, karanténa, izolace
pracovní den žáka, střídání zátěže a odpočinku
duševní hygiena
pohybový režim žáka
úrazy dětí, poskytování první pomoci / modelové situace /
následky narušeného vnímání a zastřené vědomí na zdraví a běh lidského života
Př, TV, branné činnosti

Hygiena

osobní hygiena, péče o pleť, vlasy, ruce, nohy...
prostředky osobní hygieny, hodnocení reklamy na prostředky osobní hygieny
Př

Výživa

zásady zdravé výživy, vliv stravování na zdraví člověka, současné směry ve výživě,
preferování potravin zdravé výživy x nabídka rychlého občerstvení
denní množství potravin a tekutin, pitný režim

Ochrana před úrazy

sport a zdraví
bezpečné způsoby chování v různých prostředích - odpovědné chování
krizové situace - šikanování, kontakt s deviantní osobou, dealerem...
přivolání pomoci v situacích ohrožení osobního bezpečí, procvičování způsobů tísňového volání
Př, poučení

Nebezpečí od cizích lidí

naučit rozeznávat konverzaci se známými lidmi nebo těmi, kteří znají rodiče, od vyzvídání neznámých osob, nácvik reakce na tyto situace
nácvik odmítnutí nabízeného
vytipování nebezpečných míst a situací
hry na osvojování sebejistoty a schopnosti zvládat nebezpečné situace
VI, Čj

Návykové látky a zdraví

preferovat pozitivní životní cíle, hledat vhodnější činnosti než jsou cigarety, alkohol, návykové látky / modelové situace odmítání těchto škodlivých látek /

Př, VI, Čj

Kouření

potvrzení škodlivosti kouření

orientace v reklamách, poznávat rozdíl mezi solidní nabídkou, reklamou klamavou nebo lživou

vlastní návrhy reklamy propagující zdravý životní styl

Alkohol

seznamovat s následky nadměrného požívání alkoholu

Drogy

seznámit děti se základními poznatky o účincích a následcích různých typů drog / tlumivé, povzbuzující, halucinogenní /

pochopit mechanismus vzniku závislosti

seznámit s důvody, proč lidé berou drogy, s důsledky ve všech oblastech zdraví, umět navrhnout lepší řešení

nácvik odmítání nebezpečných aktivit / v modelových situacích se zaměřit na nácvik odmítání návykových látek /

seznamovat děti s různými typy organizací a profesí, kam se mohou případně obrátit / krizová centra, linky důvěry /, orientace v seznamu důležitých adres a telefonů služeb odborné pomoci

Poučení, šk. řád

Kompetence žáků 1. stupně

žáci vyjmenují zdravotní rizika spojená s kouřením, pitím alkoholu, zneužíváním léků a užíváním drog

žáci znají hodnotu zdraví a nevýhody špatného zdravotního stavu

osvojují si zdravý životní styl

vyjmenují činnosti, které je vhodné (z hlediska zdraví) zařadit do denního režimu

v případě nutnosti přivolají pomoc; ví, na koho se mají obrátit v případě, že se cítí ohroženi

umí jednoduchým způsobem odmítnout nabízenou drogu nebo věc od neznámého člověka

žáci rozpoznají projevy rasové nesnášlivosti a vědí, že jednání, které poškozují práva druhých lidí je nezákonné

2. stupeň

6. ročník

Zdraví

režim dne /seznámit žáky se zásadami vhodné přípravy na vyučování, plánování učení, organizací vlastního času a zařazování vhodných pohybových aktivit, smysluplného trávení volného času /

Osobnostní výchova

vzájemné poznávání žáků ve třídě a formování skupiny

začlenění nových žáků do komunity třídy

vytváření pravidel chování ve třídě

možnosti nenásilného řešení konfliktů

mezilidské vztahy / v modelových situacích se zaměřit na chování podporující dobré vztahy,

respektování a podporu druhého, schopnost vidět svět očima druhého, schopnost pomoci druhému člověku /

komunikace / nácvik bezpečné komunikace s vrstevníky a neznámými lidmi, nácvik asertivní komunikace, nácvik komunikace v různých situacích (odmítání, prosba, přesvědčování, vyjednávání,...)

Auto-destruktivní závislosti

návykové látky / tabák a alkohol – rizika, prevence, hledání lepších možností/

nácvik dovedností odmítání drog, ovlivnění postojů k návykovým látkám, hledání pozitivních životních cílů /

informace o ostatních návykových látkách

Osobní bezpečí

chování v různých prostředích, ochrana zdraví při různých činnostech

bezpečnost v dopravě

komunikace s neznámými lidmi, asertivní komunikace

7. ročník

Zdraví

zdravá výživa, zásady zdravé výživy

sexuální výchova (ochrana před nemocemi přenosnými pohlavním stykem)

volný čas – možnosti, jak vhodně trávit volný čas

Auto-destruktivní závislosti

drogy / vznik závislosti, její léčení, centra odborné pomoci, informace o návykových látkách a jejich nebezpečí /

nácvik způsobů odmítání drog / v modelových situacích /

Komunikace

neverbální a verbální komunikace / žáci se učí vyjadřovat svoje pocity a postoje s cílem posílit své sebevědomí /

asertivní komunikace a chování - komunikace s vrstevníky

vliv party / ochrana před manipulativním působením vrstevníků

reklama / vliv reklamy na člověka, reklamní triky, negativní vliv reklam propagujících alkohol a tabákové výrobky /

procvičování způsobů tísňového volání s linkou důvěry, policií,..

8. ročník

Zdraví

péče o zdraví / zdravotní výchova, osobní hygiena, zásady první pomoci včetně nácviku první pomoci/

duševní hygiena / seznámení se způsoby ochrany duševního zdraví, nácvik relaxace,

předcházení stresu/ poruchy příjmu potravy / bulimie a anorexie /

sexuální výchova / rozhodování v oblasti sexuálního života, sexuální deviace a ochrana před deviantními jedinci, postoje k sexualitě a sexuálnímu chování /

Auto-destruktivní závislosti

patolog. gamblerství / vznik závislosti, prevence /

drogy / legislativní omezení a postihy ve vztahu k nákupu, držení a distribuci drog, způsoby pomoci při otravě návykovými látkami, návykové látky a rizikové skupiny populace /

Osobnostní výchova

tolerance k etnickým skupinám, předcházení rasizmu a xenofobie

základní lidská práva, práva dítěte (Úmluva o právech dítěte)

9. ročník

Osobní bezpečí

nebezpečí působení sekt a jiných náboženských skupin /informace o neznámějších náboženských skupinách v ČR, jejich vlivu na život členů/ šikana /vhodné způsoby chování a jednání v případě ohrožení, možnosti pomoci, krizová centra/

deviantní osoby /informace, nácvik způsobů chování/

řešení konfliktů v mezilidských vztazích /hledání vhodných východisek/

týrání dětí a žen /možnosti pomoci/

bezpečí na internetu

Zdraví

sexuální výchova /AIDS – způsoby přenosu, léčení, prevence, sexualita a zákon - sexuální obtěžování a znásilnění/

civilizační choroby a jejich prevence

cizorodé látky a jedy v potravinovém řetězci

těhotenství /plánované rodičovství, početí/

témata se mohou prolínat v ročnících kvůli ŠVP a dle aktuální potřeby

kompetence žáků 2. stupně

žáci chápou zdraví jako jednotu zdraví tělesného, duševního a sociálního

zhodnotí vhodné a nevhodné zdravotní návyky

snaží se o uplatňování zásad zdravého životního stylu

znají pozitivní vliv duševní hygieny, relaxace a aktivního pohybu na své zdraví

umí v případě potřeby vhodným způsobem odmítnout nabízenou drogu

orientují se v zákonech týkajících se zneužívání návykových látek

diskutují o rizicích zneužívání návykových látek

umí nenásilným způsobem řešit neshody mezi spolužáky

znají vhodné způsoby chování a komunikace v různých situacích (asertivní komunikace)

ví, kde v případě potřeby hledat odbornou pomoc

umí komunikovat se službami odborné pomoci

spolupracují ve skupině

respektují odlišné názory lidí

jsou tolerantní k menšinám

6. Evaluace minimálního preventivního programu 2019/2020

V tomto školním roce zastávala pozici školního metodika prevence Mgr. et Mgr. Sylva Přikrylová a to pro 1. i 2. stupeň.

Výuka probíhala v hlavní budově školy v ulici Masarykova a na odloučeném pracovišti v budově Husovo náměstí. Na tomto pracovišti byly dvě třídy- 3. a 5. třída, po vyučování žáci spolu s pedagogickým přecházely na oběd a do družiny na hlavní budovu.

Nově byl opět upraven Preventivní program školy a aktualizován. Přístupný elektronicky pedagogům v počítači ve sborovně. Dále byl průběžně aktualizován přehled témat z časopisu Prevence, který je dostupný všem v knihovně sborovny a kolegové tedy nemusí pročítat všechny časopisy, ale vybírat si potřebná témata podle vypsaného seznamu. Dále zde mohou nalézt potřebnou literaturu, ať už elektronicky taktéž ve složce PREVENCE na ploše počítače, nebo v knihovně sborovny, a dále vytisknuté Metodické doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí a mládeže (Dokument MŠMT č.j.: 21291/2010-28).

Nadále vedeme dokumentaci jednání s rodiči i z předešlých let. V tomto školním roce jsme opět shledali toto jako velmi přínosné, neboť bylo nutné se opětovně zabývat opakovaným rizikovým chováním některých žáků. Ačkoliv zákon neukládá archivovat jednání s rodiči po dobu více jak jednoho roku, domníváme se, toto usnadní další jednání, můžeme prokázat, o čem již bylo jednáno a k čemu se rodiče v záznamu zavázali.

Co se týče konkrétní problematiky rizikového chování u žáků, v minulosti jsme se zabývali zejména problematikou šikany, kyberšikany, agresivních žáků i rodičů a záškoláctvím.

Ve školním roce 2020/21 negativně zasáhla distanční výuka, ostatně jako na jiných školách napříč Českou republikou, ale i zahraničí.

Šikana a kyberšikana

Vzhledem tomu, že se výuka přesunula na podstatně dlouhou dobu do domácího prostředí, podněty na podezření šikany nebo kyberšikany bylo spíše sporadické. Naopak, žáci se museli naučit využívat efektivně i sociální sítě, neboť v tu danou chvíli to byl jediný komunikační kanál mezi nimi. V tomto školním roce jsme nezjistili během šetření naplnění znaků pro šikanu nebo kyberšikanu. Jednalo se vždy o nevhodné chování a následně se v těchto hodinách uskutečňovaly intervenční třídnické hodiny, které společně vedl třídní učitel spolu se školním metodikem prevence.

Nadále platí, že jsme povinni se zabývat jakýmkoliv rizikovým chováním, ke kterému došlo po vyučování, neboť důsledky takového chování mají přesah do vyučování, a tedy se zabýváme i takovými oznámeními ze strany rodičů a žáků.

Záškoláctví

Určitě se shodneme, že situace v českých školách byla nová, nestandardní, ačkoliv jsme si vyzkoušeli distanční výuku už na jaře předešlého školního roku. Každá škola se s tímto fenoménem poprala po svém a také zapojení žáků na distanční výuce se lišilo.

Musíme však konstatovat, že počty žáků, kteří se neúčastnili výuky na naší škole byli v minimální míře, vedení školy aktivně podnikalo veškeré dostupné kroky, aby se tito žáci do ní zapojili.

Žákům byly zapůjčeny tablety, ředitelce školy Mgr. Dagmar Brožové s podařilo pro některé rodiny zajistit i zdarma mobilní internet, velmi dobře se zapojili asistenti, kteří individuálně řešili různé vzniklé obtíže plynoucí z online výuky. Pakliže to bylo možné, žáci, které jsme shledali jako rizikové školním neúspěchem, docházeli do školy, kde se účastnili distanční výuky s podporou asistenta pedagoga.

Pak jsme zde ale měli skupinu žáků, kteří zneužili situace, kdy rodiče jsou méně zdatní v práci s počítačem, do hodin nechodili, omluvenky si psali sami. I toto bylo řešeno z větší části vedením školy a vždy se podařilo s rodiči najít řešení, abychom eliminovali tyto události.

Pedagogové jsou informováni, jak v takových případech postupovat. Stále platí podle Školského zákona povinnost, že při deseti neomluvených hodinách svolává třídní učitel jednání s rodiči, při 25 ti hodinách pak hlásí neomluvenou absenci na Oddělení přestupků na Magistrát v Ústí nad Labem a opět svolává jednání s rodiči, kde je přítomen již i člen vedení školy. Další absenci po každých dosažených 25 ti hodinách opět na Oddělení přestupků.

Zprávu z jednání a další související dokumentaci předává ŠMP k archivaci.

Jako negativní vnímají pedagogové fakt, že jim následně z Oddělení přestupků chybí zpětná vazba, zda hlášení obdrželi, a jak je dané věci postupováno.

Obědy zdarma

Naše škola se opět zapojila do projektu Krajského úřadu v Ústí nad Labem a pro následující školní rok zajistila obědy zdarma pro žáky rodičů, kteří jsou v hmotné nouzi. Jedná se o problematiku sociálního vyloučení žáků.

Shledáváme tento projekt jako velmi přínosný, ačkoliv tím narostla škole další administrativní zátěž s nevyzvednutými obědy.

Doučování žáků z podpory MŠMT

Troufáme si tvrdit, že každý pedagog zodpovědně přistoupil k distanční výuce. Úkoly byly zasílány vedení školy, ty je pak centrálně zveřejňovaly na webu školy. Kontrolu úkolů zvolil každý svou metodou, dle svých IT kompetencí.

MŠMT ROZDĚLÍ ŠKOLÁM 250 MILIONŮ KORUN NA PODZIMNÍ DOUČOVÁNÍ

V souvislosti s výpadkem prezenční výuky způsobené pandemií covid-19 ve školním roce 2020/2021 i druhé polovině školního roku 2019/2020 rozdělí ministerstvo školství základním a středním školám celkem 249 843 366 Kč. Školy tyto prostředky budou mít ve svých rozpočtech ještě před začátkem nového školního roku a budou určeny k pokrytí vyrovnávacích aktivit žáků do konce kalendářního roku 2021.

„Finanční prostředky mohou školy využít hlavně na doučování potřebných žáků, ale stejně tak na adaptační a socializační aktivity pro širší kolektivy žáků. Doučování se mohou ujmout nejen pedagogové z daných škol, ale i studenti z fakult připravujících budoucí učitele,“ říká ministr školství **Robert Plaga**.

Základní školy a nižší stupně gymnázií a konzervatoří obdrží prostředky v závislosti na celkovém počtu žáků a zároveň podílu problematicky zapojovaných dětí během distanční výuky, což bylo předmětem šetření České školní inspekce, a to v rozmezí cca 150 Kč až 740 Kč na žáka. Střední školy a konzervatoře pak obdrží prostředky pro doučování a podporu potřebných žáků v závěrečných ročnících (cca 150 Kč na žáka). Prostředky budou mít kraje k dispozici již v průběhu letních měsíců tak, aby je mohly rozdělit školám před začátkem školního roku. Pro soukromé a církevní školy bude na tyto účely vypsána výzva.

„Zároveň počítáme s maximální podporou škol v podobě rozsáhlé metodické podpory MŠMT ve spolupráci s Národním pedagogickým institutem a neziskovým sektorem,“ vysvětluje ministr školství **Robert Plaga**. Pro program doučování a doplňujících aktivit plánujeme ještě před začátkem školního roku spustit **webovou platformu**, a to pod záštitou webu edu.cz a Národního pedagogického institutu, který bude školy aktivně oslovovat a spolupracovat s nimi. Tato platforma bude sdružovat, jak oficiální informace o programu, ale zejména sloužit jako:

- **návod:** jak identifikovat potřebné žáky, jak zjistit potřeby dané školy, jak pracovat s kolektivem i konkrétními žáky, jak a kde najít a říci si o pomoc, aj.,

- **inspirace:** existující programy, ukázky svépomocných programů a aktivit na škole, doporučení k didaktickými i psychosociálními aktivitám, aj.,
- **rozcestník:** mapa služeb, dobrovolníků a organizací, na které je možné se obrátit.

Na podzimní doučovací aktivity od začátku roku 2022 do konce školního roku 2022/2023 plynule naváže program doučování a podpory škol z Národního plánu obnovy s celkovou alokací 3 miliardy korun.

Ředitel školy
Příkrylová,
Mgr. Dagmar Brožová
prevence

Vypracovala: Mgr. et Mgr. Sylva
školní metodik

.....
.....

7. Použité a doporučené zdroje:

Metodické doporučení k primární prevenci RCH č.j. MŠMT 21291/2010-28,

Metodický pokyn ministryně školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikany ve školách a školských zařízeních (č.j. MSMT-21149/2016)

Miovský, M. a kol.: Návrh doporučené struktury MPP prevence rizikového chování pro základní školy. Praha 2012.

Miovský, M., Skácelová, L., Zapletalová, J., Novák, P.: Primární prevence rizikového chování ve školství. Praha 2012.

2

Metodické doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí a mládeže (Dokument MŠMT č.j.: 21291/2010-28)

<http://www.prevence-praha.cz/> materiály Pražského centra primární prevence (Manuál pro tvorbu MPP 2010)

PhDr. Lenka Skácelová: Manuál pro tvorbu MPP školy

Jak ve škole vytvořit zdravější prostředí (Sananim)

Prevence úrazů a rizikového chování

<http://www.adiktologie.cz/>

<http://www.odrogach.cz/>

<http://www.drogy-info.cz/>

8. Přílohy:

8.1. *Etický kodex zaměstnanců ZŠ Chabařovice*

8.2. *Šikana*

8.3. *Kyberšikana*

8.4. *Agresivní žák*

8.5. *Záškoláctví*

8.6. *Užívání návykových látek*

8. 7. *Syndrom CAN*

8. 8. *Sebepoškozování*

PŘÍLOHA Č. 1

8. 1. ETICKÝ KODEX ZAMĚSTNANCŮ ZŠ CHABAŘOVICE

Etický kodex zaměstnanců ZŠ Chabařovice si klade za cíl popsat společně sdílené hodnoty, jejichž naplnění by mělo vést ke spokojenosti žáků, rodičů a pedagogických i nepedagogických pracovníků školy při každodenním provozu.

1. Obecné zásady

Zaměstnanci dělají vše, co mohou, pro dobré výsledky školy.

Za jakékoli situace vystupují slušně a korektně, nesdělují žádné důvěrné informace týkající se školy, kolegů nebo žáků mimo školu.

Vyhýbají se střetům, respektují ustanovení zavedeného systému.

2. Pedagogická praxe

Pedagogové rozvíjejí intelektuální, tělesný, emocionální a sociální potenciál každého žáka.

Hlásí se k ideálům demokracie a v tomto duchu působí na výchovu žáků.

3. Pracovní prostředí

Pedagogové vytvářejí, podporují a zachovávají vhodné prostředí k výuce.

4. Osobní rozvoj a vztahy

Pedagogové se dále vzdělávají a rozvíjejí své znalosti a schopnosti.

Spolupracují s kolegy a dalšími profesionály v zájmu vzdělávání žáků.

Spolupracují s rodiči, budují vzájemnou důvěru a respektují právo na soukromí.

5. Postoj k žákům

Pedagogové si uvědomují, že jejich jednání je vzorem pro žáky.

Nezneužívají svého postavení vůči žákům, neupřednostňují žádného žáka, jsou spravedliví a aplikují rovný přístup ke všem žákům.

Své úkoly a povinnosti se snaží plnit s maximální zodpovědností a co nejefektivněji, ve shodě s Ústavou České republiky, Listinou základních práv a svobod, zákony, dalšími právními normami a vnitřními předpisy školy.

Zaměstnanci školy se vždy chovají tak, aby byla ZŠ vnímána veřejností jako celek pozitivně.

Snaží se poctivě a čestně hledat a správně předávat informace ku prospěchu žáků.

Vždy uvádějí zdroje, z nichž bylo čerpáno. Příjemci informací musí dostat možnost si na jejich

správnost udělat vlastní názor.

Mají své vlastní kulturní hodnoty, ale nevnučují je žákům. Při předkládání vlastních myšlenek rozlišují mezi fakty a názory. Vždy by mělo být zřetelně poznat, co je ověřitelná skutečnost a co komentář.

Vyvarují se posuzování člověka jen na základě rasy, pohlaví, věku, původu, sexuální

orientace,

hendikepu, vzhledu nebo postavení.

Pečují o úpravu svého zevnějšku a dbají, aby oblečení odpovídalo pracovnímu zařazení a místu

výkonu práce.

Vzájemně se respektují, vytvářejí atmosféru spolupráce, snaží se být navzájem vstřícní, věcní a

kultivovaní v jednání.

Za svou práci a rozhodování nevyžadují ani nepřijímají dary, úsluhy, laskavosti či jiná zvýhodnění.

PŘÍLOHA Č. 2

8. 2. ŠIKANANA

Právní předpisy ve vztahu k šikanování:

Škola či školské zařízení má jednoznačnou odpovědnost za děti a žáky.

V souladu s ustanovením § 29 zákona č. 561/2004 Sb., **o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon)**, ve znění pozdějších předpisů, jsou školy a školská zařízení povinny zajišťovat bezpečnost a ochranu zdraví dětí, žáků a studentů v průběhu všech vzdělávacích a souvisejících aktivit, a současně vytvářet podmínky pro jejich zdravý vývoj a pro předcházení vzniku rizikového chování (sociálně patologických jevů). Z tohoto důvodu musí pedagogický pracovník šikanování mezi žáky předcházet, jeho projevy neprodleně řešit a každé jeho oběti poskytnout okamžitou pomoc.

(2) Z hlediska **trestního zákona** může šikanování žáků naplňovat skutkovou podstatu trestných činů či provinění (dále jen trestných činů)

- vydírání** (§ 235)
- omezování osobní svobody** (§ 213), útisku (§ 237),
- ublížení na zdraví** (§ 221-224)
- loupeže** (§ 234)
- násilí proti skupině obyvatelů a proti jednotlivci** (zvláště § 197a)
- poškození cizí věci** (§ 257)
- znásilnění** (§ 241)
- kuplírství** (§ 204) apod.

3) Pedagogický pracovník, kterému bude znám případ šikanování a nepřijme v tomto ohledu žádné opatření, se vystavuje riziku

- trestního postihu pro neoznámení**
- nepřekážení trestného činu** (§168, 167 trestního zákona).

V úvahu přicházejí i další trestné činy jako např.

- nadržování** (§ 166 tr. zákona)
- schvalování trestného činu** (§165 tr. zákona)
- podněcování** (§ 164 tr. zákona).

Skutkovou podstatu **účastenství na trestném činu** (§ 10 tr. zákona) může jednání pedagogického pracovníka naplňovat v případě, že o chování žáků věděl a nezabránil spáchání trestného činu např. tím, že ponechal šikanovaného samotného mezi šikanujícími žáky apod.

č.j. MSMT-21149/2016 **Metodický pokyn ministryně školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikany ve školách a školských zařízeních (č.j. MSMT-21149/2016)**

Ředitelé škol a školských zařízení odpovídají za systémové aktivity školy v oblasti prevence šikanování a násilí.

č.j. 21291/2010-28 **Metodické doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních č.j. 21291/2010-28**

V prosinci 2019 byla schválena uktulizovaná příloha č. 6, Školní šikana (Metodické doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí a mládeže (Dokument MŠMT č.j.: 21291/2010-28)

<http://www.msmt.cz/ministerstvo/novinar/msmt-rozsirilo-opatreni-k-reseni-sikany-a-kybersikany>

MŠMT ROZŠÍŘILO OPATŘENÍ K ŘEŠENÍ ŠIKANY A KYBERŠIKANY

Praha, 2. září 2016 – Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy rozšířilo a zpřesnilo opatření k řešení šikany a kyberšikany ve školách. Kromě dotačního programu pro rok 2017 ve výši dvaceti milionů korun proto MŠMT aktualizovalo Metodický pokyn k prevenci a řešení šikany ve školách a školských zařízeních.

Šikanování je mimořádně nebezpečná forma násilí, která ohrožuje naplňování zásad a cílů vzdělávání ve škole a školském zařízení. Na rozdíl od jiných druhů násilí, se kterými se lze setkat ve školním prostředí, je šikana zvláště zákeřná, protože často zůstává dlouho skrytá. Tak i při relativně malé intenzitě šikany může u jejích obětí docházet k závažným psychickým traumatům s dlouhodobými následky a k postupné deformaci vztahů v kolektivu.

Cílem aktualizovaného metodického pokynu je proto poskytnout pedagogickým pracovníkům konkrétní informace k řešení tohoto vysoce rizikového chování včetně řešení šikany zaměřené na učitele.

„Varující jsou zjištění české školní inspekce z let 2014 až 2015 na středních školách. Se slovní agresí vůči pedagogovi se setkalo 36 procent škol. S fyzickou agresí se setkalo necelých pět procent škol,“ zdůraznila ministryně školství **Kateřina Valachová**.

Do metodického pokynu k prevenci a řešení šikany byla nově doplněna témata a oblasti jako jsou případové konference k šikaně, komunikace s rodiči po odhalení šikany, práce se stížnostmi, řešení případů kyberšikany, rodičovská zodpovědnost ve výchově dítěte až po opatření k nápravě dítěte mladšího 15 let a vzor formuláře ke správnímu řízení k vyloučení žáka.

„Nový metodický pokyn MŠMT neřeší situaci v obecné rovině, ale zabývá se konkrétními návody, jak předcházet, rozpoznat a řešit projevy šikany a kyberšikany ve školách, a to jak mezi žáky, tak i mezi žákem a učitelem, případně opačně – mezi učitelem a žákem. Zároveň také uvádí, jakým způsobem komunikovat s rodiči, kteří jsou zákonnými zástupci žáka v roli pachatele nebo oběti šikany,“ dodala ministryně **Valachová**.

Současně připravilo MŠMT dotační program „**Bezpečné klima v českých školách pro rok 2017**“ ve výši 20 milionů korun, jehož cílem je podpora aktivit škol a školských zařízení k nastolení a rozvoji bezpečného klimatu v českých školách včetně vzdělávacích aktivit pedagogických i nepedagogických pracovníků, ředitelů a dalších vedoucích pracovníků škola a školských zařízení a školních metodiků prevence.

SHRNUTÍ OPATŘENÍ MŠMT PŘI ŘEŠENÍ ŠIKANY VE ŠKOLÁCH A ŠKOLSKÝCH ZAŘÍZENÍCH:

- MŠMT aktualizovalo metodický pokyn, který vydalo již v roce 2013 pro případy šikany ve školách:
- [Metodický pokyn k řešení šikanování včetně postupu při řešení šikany a nastavení klimatu ve škole ZDE](#)

- [Dotační program Bezpečné klima v českých školách pro rok 2017 ZDE](#)
- MŠMT dále nabízí školám nástroj, který napomáhá při řešení rizikového chování žáků – Individuální výchovný plán (známý pod názvem Smlouvy s rodiči): <http://www.msmt.cz/vzdelavani/zakladni-vzdelavani/metodicke-doporuceni-msmt-pro-praci-s-individualnim>
- Národní institut pro další vzdělávání nabízí školám různé programy a semináře pro učitele, které řeší téma šikany, například: http://www.nidv.cz/aplikace/prihlasovani/kurzy_prihlasit.php?id_kurzu=49900&oprace=detail
- MŠMT také certifikuje programy primární prevence rizikového chování, které nabízí nejrůznější organizace: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/socialni-programy/certifikace-programu-primarni-prevence-1>
- Využití právních opatření při řešení problémového chování žáků na školách <http://www.msmt.cz/vzdelavani/zakladni-vzdelavani/vyuziti-pravnich-opatreni-pri-reseni-problemoveho-chovani>
- V případě, že se vás problém šikany týká a rádi byste tuto situaci řešili s odborníky, lze se obrátit na místní pedagogicko-psychologickou poradnu, případně využijte následujících kontaktů:
 - Sdružení Linka bezpečí (116 111), www.linkabezpeci.cz
 - Společenství proti šikaně, www.sikana.org
 - Internet poradna, www.internetporadna.cz

Ředitelé zejména:

1. Zajistí vzdělávání pracovníků (pedagogických i nepedagogických) v akreditovaných kurzech k problematice šikanování. Vzdělávání pedagogických pracovníků se řídí § 10 vyhlášky č. 317/2005 Sb., **o dalším vzdělávání pedagogických pracovníků, akreditační komisi a kariérním systému pedagogických pracovníků**, ve znění vyhlášky č. 412/2006 Sb. **Vzdělávání školního metodika prevence ve specializačním studiu** se řídí § 9 vyhlášky č. 317/2005 Sb.
2. Zajistí v souladu s pracovním řádem dohled pedagogických pracovníků nad žáky zejména ve škole před vyučováním, o přestávkách mezi vyučovacími hodinami, mezi dopoledním a odpoledním vyučováním, podle potřeby při přecházení žáků mezi budovami školy, do zařízení školního stravování a do školní družiny. Především v prostorách, kde k šikanování již došlo nebo kde by k němu mohlo docházet.
3. Zajistí, aby žáci i pedagogičtí pracovníci byli seznámeni s negativními důsledky šikanování, a to jak pro jeho oběti a pachatele, tak i pro celý třídní (školní) kolektiv. Za zvlášť nebezpečnou je třeba považovat tendenci podceňovat počáteční projevy šikanování.
4. Zajistí doplňování školní knihovny o literaturu z oblasti problematiky násilného chování a šikanování

"Šikanování je jakékoliv chování, jehož záměrem je ublížit jedinci, ohrozit nebo zastrášovat jiného žáka, případně skupinu žáků. Je to cílené a obvykle opakované užití násilí jedincem nebo skupinou vůči jedinci či skupině žáků, kteří se neumí nebo z nejrůznějších důvodů nemohou bránit. Zahrnuje jak fyzické útoky v podobě bití, vydírání, loupeží, poškozování věcí druhé osobě, tak i útoky slovní v podobě nadávek, pomluv, vyhrožování či ponižování. Může mít i formu sexuálního obtěžování a zneužívání. Šikana se projevuje i v

nepřímé podobě jako nápadné přehlížení a ignorování žáka či žáků třídní nebo jinou skupinou spolužáků."

Šikanování má ve svých projevech velice různou podobu. Mezi základní formy šikany patří:

- Verbální šikana**, přímá a nepřímá
- Psychická šikana** (součástí je i kyberšikana, děje se pomocí ICT technologií).
- Fyzická šikana**, přímá a nepřímá (patří sem i krádeže a ničení majetku oběti).
- Smiššená šikana**, kombinace verbální a fyzické šikany (násilné a manipulativní příkazy apod.).

Výchovná opatření

(1) Doporučuje se dále pracovat s agresorem (jeho náhled na vlastní chování, motivy, rodinné prostředí). V případě potřeby mu zprostředkovat péči pedagogicko-psychologické poradny, střediska výchovné péče nebo jiných odborníků – klinických psychologů, psychoterapeutů nebo psychiatrů.

(2) Pro potrestání agresorů lze užít i následující běžná **výchovná opatření**:

- napomenutí a důtka třídního učitele
- důtka ředitele
- snížení známky z chování
- převedení do jiné třídy

(3) Pro nápravu situace ve skupině je potřeba pracovat s celým třídním kolektivem. Je nezbytné vypořádat se i s traumaty těch, kteří přihlíželi, ale nezasáhli (mlčící většina).

(4) V mimořádných případech se užijí další opatření: Ředitel školy doporučí rodičům dobrovolné umístění dítěte do **pobytového oddělení SVP**, případně doporučí realizovat dobrovolný diagnostický pobyt žáka v místě příslušném **diagnostickém ústavu**. Ředitel školy podá návrh orgánu sociálně právní ochrany dítěte k **zahájení práce s rodinou**, případně k zahájení řízení o nařízení **předběžného opatření** či **ústavní výchovy** s následným umístěním v **diagnostickém ústavu**.

Postupy řešení šikanování podle Koláře

1. Odhad závažnosti - stádia onemocnění skupiny a rozpoznání, zda nejde o neobvyklou formu šikanování
2. Rozhovor s informátory a oběťmi
3. Nalezení vhodných svědků
4. Individuální, případně konfrontační rozhovory se svědky
5. Ochrana oběti
6. Rozhovor s agresory, případně konfrontace mezi nimi
7. Výchovná komise
8. Rozhovor s rodiči oběti
9. Práce s celou třídou

1. Poplachový plán u výbuchu brutální šikany

Co tedy máme dělat, když se v našich podmínkách provalí školní "lynčování"? Uvedeme některé zkušenosti z naší praxe a výcvikových kursů, které děláme pro pedagogy a další

odborníky v "první linii". Má doporučující charakter a zahrnuje tři části - první kroky pomoci, přípravu a vlastní vyšetřování.

První kroky pomoci:

Zvládnout vlastní šok, zastavit skupinové násilí a poskytnout nejnutnější pomoc oběti.

Citujme z jednoho z popsaných případů: "...Nakonec zůstal ležet pokálený a pomočený, bez hnutí. S vnitřním zraněním byl odvezen do nemocnice. Nikdo nevěděl, co se stalo. Snad nejvíc šokovaná a zmatená byla třídní učitelka ..."

Podstatným společným rysem popsaného a jemu podobných případů je totální bezmoc pedagoga! Člověk, který se stane náhodným svědkem obnaženého brutálního násilí, má šok. Vidět tvář v tvář, jak běsnící skupina žáků kope do svíjejícího se spolužáka, vede k alarmování nejsilnějších obranných reakcí, které máme. O jaké obranné mechanismy se může jednat? V takových případech ohrožení, děsivého zážitku jsme se při rekonstrukci podobných případů setkali s rozmanitými reakcemi. Vesměs byly chybné a pro oběť bolestivé. Ty nejčastější uvedeme:

Chaos a únik

Dojde k bouřlivému duševnímu, někdy i tělesnému otřesu a naprostému zmatku. Bezprostředně následuje útek ze třídy, často doprovázený nějakým výkřikem, např. "Bože, co se tu děje ..."

Regrese

Pedagog upadne do bezmoci malého dítěte, které naprosto neví, co má dělat, a volá na pomoc své mocnější kolegy (např. "pomozte mi někdo ...").

Popření

V popředí je utkvělá myšlenka "To se mně nemohlo stát", "To není pravda". Učitel se obrátí a odejde si něco vyřídit.

Bagatelizace

Učitel závažnost situace zlehčí, pronese např. "Tak nechte toho kočkování, začíná výuka ..."

Obviňování oběti (pozor, je velmi časté!)

Vina se přenesla na oběť, učitel prohlásí: "Karle, ty zase provokuješ ..."

Egocentrické ublížení

Pedagog propadne sebelítosti a výčitkám (např.: "Co jste mi to udělali, vám je jedno, že jsem nešťastná ...")

Autoritativní, suverénní postoj

Jde o "pseudosiláckou reakci", doslovně vypadá např. následovně: "No tak, co se tu děje! Okamžitě do lavice, nebo vás srovnám do latě ..."

Agrese

Dojde k impulsivnímu a nekontrolovatelnému jednání. Pedagog vrazí jednomu z agresorů facku.

Sevření strachem

Dojde k úleku a provalení "stuporózního" strachu, učitel se nemůže pohnout.

Nejlepší ze všech řešení: láska, soucit, odvaha

Jednání, které mělo zcela zázračný účinek, nezávisle na sobě předvedlo několik žen v roli pedagoga. Lze ho popsat přibližně následovně: "Bože, Josefe, co ti to udělali." Učitelka si klekla k oběti a objala ji, hladila ji po vlasech a čele ... "Kde tě to bolí?" ... Zjišťovala, zda je oběť zraněna. Něco se zlomilo. Napřena agrese ochabla, zůstala v polovině cesty ... Oběť prožila úžasný pocit záchrany, bezpečí ...

Toto vztahování "pedagoga" k člověku v krajní nouzi vidíme jako to pravé. Co je zapotřebí k tomu, abychom to dokázali? V první řadě musíme mít soucit s utrpením bližního a vidět ho. Nutná je ale i notná dávka sebedůvěry k překonání prvního pocitu bezmoci. Možná jde o napření agresivní energie v nás do pozitivní moci ...

Jistě mohou být situace, kde to takhle přesně nepůjde. Hlavně kvůli riziku, že násilníci nemusí agresí v transové atmosféře okamžitě zastavit. Učitel, který se vrhne přímo k oběti, může být setrvačně udeřen. Nějaký dostupný účinný způsob k zastavení násilí se však musí najít. Například mladá kantorka si zavolá ku pomoci zkušeného učitele z vedlejší třídy. Teprve potom ona sama s obětí pracuje. Otázkou zůstává, jaký způsob je přiměřený.

Z právního hlediska je důležitá podstatná okolnost - zásah učitele je nutnou obranou oběti, která se nachází v ohrožení života. Tak je nutné jednání posuzovat. Prakticky to znamená to, že když učitel například razantněji odtrhne agresora od oběti a on spadne a poraní se, potom sice dojde k pošetření, ale není zahájeno trestní řízení.

2. Poplachový plán u výbuchu brutální šikany

Po překonání vlastního šoku a bezprostřední záchraně oběti je nutné pokračovat v poplachové činnosti a zorganizovat podmínky pro vyšetřování. Prakticky to znamená udělat čtyři věci:

1. Zalarmovat pedagogy na poschodí a domluvit se s nimi o spolupráci při vyšetřování.

Podobné situace jsou natolik závažné, že je na místě, aby učitelé přerušili vyučování a domluvili se, kdo a co bude dělat. Osvědčilo se pověřit někoho ze žáků dozorem ve třídě, ze které učitel odešel na pomoc kolegovi. Podstatné je, aby pedagog, který šikanování odhalil, nenechal žáky ani na chvíli bez dozoru.

Předpokládá se, že koordinátorem vyšetřování bude v běžných školách výchovný poradce, který by měl být specialistou na první pomoc při šikanování.

2. Zabránit domluvě na křivé skupinové výpovědi."

Nejjednodušší způsob, jak zabránit domluvení a ovlivnění svědků, je zajistit průběžné hlídání celé třídy, ve které "lynčování" proběhlo, některým z učitelů. Ten žákům nedovolí komunikovat mezi sebou a v rámci možností s nimi realizuje nějaký program. Uvažovat lze i o rozdělení třídy do malých skupinek a jejich rozmístění do volných kabinetů ...

3. Pokračovat v pomoci a podpoře oběti.

a) V případě vážnějšího zranění žáka okamžitě zavoláme záchranku. Potom co nejdříve informujeme rodiče oběti.

b) Neprojevuje-li oběť známky zranění, poskytneme ji podpůrnou péči. Především se snažíme utišit její panickou hrůzu ze zabití a pokoušíme se navodit pocit bezpečí a ochrany. Je-li to možné, krátce se oběti zeptáme, co se ve třídě stalo a kdo ji ublížil. Použijeme otázky ke zmapování vnějšího obrazu šikanování. Pro jistotu vždy zabezpečíme co nejrychlejší posouzení zdravotního stavu lékařem. Návazně potom zprostředkujeme psychologickou pomoc (např. v pedagogicko-psychologické poradně).

4. Ohlásit celou věc policii.

Důležitou věcí, a to hned na počátku, je nahlášení brutálního násilí policii. Je to oznámení trestného činu (viz např.: Choděra, O šikanování z hlediska práva, příloha Skrytý svět šikanování ve školách) a to je naše občanská povinnost. Doporučujeme se obrátit nikoliv na místní pobočku, ale na kriminální policii, kde jsou zřízeny funkce specialistů pro mládež. Pro výchovnou pomoc je ale zásah policie málo významný, neboť její činnost jde prakticky mimo školu. Výsledky svého šetření nikomu z vedení školy nesdělujeme, nemá to ve svých povinnostech. Nezřídka případ po krátké době uzavře pro nedostatek důkazů. Vede k tomu především neodborný postup, který zhorší již tak mimořádně náročnou situaci v zařízení.

3. Poplachový plán u výbuchu brutální šikany

V případě pokročilé šikany počítáme s organizovaným odporem proti rozkrytí, kdy všichni, nebo téměř všichni budou lhát a zapírat. Proto je mimořádně důležité zabránit domluvě pachatelů a nainscenování křivé skupinové výpovědi. Nesmíme propást výhodu okamžitého vyšetřování, kdy agresori a jejich nohsledi nejsou domluveni. Důležité je najít nejslabší článek řetězu nespolupracujících svědků. Vzhledem k pokročilosti šikany se nevyhneme technice konfrontace. Jedním z klíčů úspěšnosti je rychlost vyšetřování. Bezpodmínečně nutné je jeho dokončení týž den, kdy k provalení šikany došlo. Znamená to, že musíme stihnout mluvit se všemi žáky. V dalších dnech je už pozdě z řady důvodů. Agresori zametou stopy, rodiče agresorů se snaží všemi prostředky zabránit vyšetřování ... A známe případy, kdy otálení v rozuzlení šikany vedlo k závažnému rozkolu mezi pedagogy. Podstatnou úlohu zde sehrály manipulace rodičů, jejich známosti na správných místech apod.

Jak jsme již řekli ve východisku pro základní postup, platí zde zmíněná pěti-kroková strategie vyšetřování. Ochrana oběti jako jeden z kroků byla realizována hned z počátku, zbývají nám tedy čtyři kroky. Ještě před tím, než je vyjmenujeme a uděláme několik poznámek k doladění

jejich účinnosti, připomínáme, že úkolem vyšetřování při první pomoci je zmapování vnějšího obrazu šikanování, k němuž je rozpracován přehled konkrétních otázek.

1. Rozhovor s obětí a informátory

Rozhovor s obětí děláme pouze v případě, umožňuje-li to její zdravotní stav. S informátorem, náhodným svědkem provalení šikany, mluvíme systematicky. Významné mohou být informace od ostatních pedagogů, kteří ve třídě učí, případně si něčeho důležitého s ohledem na vyšetřování všimli.

2. Nalezení vhodných svědků

U pokročilých šikan je vždy obtížné vytipovat pravé svědky. Bez výcviku ve speciální diagnostice se musíme orientovat intuitivně a opírat o střípky informací z prvních rozhovorů. Diferenční hodnotu mají pro nás odpovědi na otázky typu: jak svědkové spolupracují, jak se vyjadřují o "lynčování", jak se vztahují k trpící či zraněné oběti a naopak, jak se staví k podezřelým agresorům apod. Jestliže informátor rozpoznal některé aktéry kopání, bedlivě podržíme jeho sdělení v paměti a rozhovor s nimi necháme nakonec. Odsuneme rovněž žáky, u nichž byla dodatečně vzpomenuata subtilní agrese a manipulace vůči oběti. Málo cílený výběr žáků "náchylných" k prozrazení skupinového tajemství kompenzujeme frontálním vyšetřováním všech žáků, čili tzv. globální strategií a psychologicky tvrdší taktikou jejich vyšetřování. Vždy ověřujeme, zda není mezi žáky tzv. "bílá vrána". Tedy silná, morální bytost soucítící s obětí, která se nenechala "přeprogramovat" skupinovým konformismem (tlakem) ke krutosti, ale která nemá odvahu a sílu přímo "bonzovat".

3. Individuální, případně konfrontační rozhovory se svědky

Postupně mluvíme se všemi žáky. Evidentní agresory se snažíme nechat nakonec. Po individuálních rozhovorech můžeme většinou složit hrubou mozaiku obrazu šikanování. Nápadné nesrovnalosti řešíme konfrontací. Usilujeme, aby to byly konfrontace mezi oběťmi - většinou jich bývá ve skupině víc - nebo mezi nejslabšími články řetězu ustrašených nohsledů. Zásadně se vyvarujeme ujasňování rozporů mezi "režiséry" krutého dramatu, kápy šikanování a jejich "stážisty" v rolích závislých obětí a přísluhovačů.

4. Rozhovor s agresory, případně konfrontace mezi agresory

Nemáme-li k dispozici základní výcvikové curriculum, čili nepracujeme-li se specifickými technikami a nevyužíváme-li svou osobnost jako diagnostický nástroj, potom se zřetelné hranice mezi jednotlivými kroky stírají. Vždy by ale měla platit snaha nechat jádro agresorů nakonec. Právě oni nejúporněji lžou a dokáží nás velmi elegantně nasměrovat na falešnou stopu.

(Posloupnost pětikrokové strategie má svůj hluboký smysl. Metodika se opírá o reflexi trojrozměrného pohledu na šikanování a porozumění zakrývacího a protiúdržavného system

Doporučená literatura (knihy, sborníky, studie, závěrečné zprávy)

- Kolář, M. (2013). Výcvik odborníků v léčbě šikany. Praha: Pražská vysoká škola psychosociálních studií.
- Kolář, M. (2001, 2005). Bolest šikanování. Praha: Portál.
- Kolář, M. (2009). Skrytá podstata Hradeckého školního programu proti šikanování. In: Phillipová, L., Janošová, P. (Eds.) Šikana jako etický, psychologický a pedagogický problém. Sborník příspěvků z konference v Praze 19.3. 2009. Praha: Tribun EU.
- Kolář, M. (2005). Školní násilí a šikanování. Ostrava: CIT, Ostravská univerzita.
- Kolář, M. (Ed.) (2004) Školní šikanování. Sborník z první celostátní konference konané v Olomouci na PdF UP 30.3. 2004. Praha: Společenství proti šikaně. 10-12.
- Kolář, M. (2000, 1997). Skrytý svět šikanování ve školách. Praha: Portál.
- Kolář, M. (2003). Specifický program proti šikanování a násilí ve školách a školských zařízeních. Praha: MŠMT ČR.
- Parry, J., Carrington, G. (1997). Čelíme šikanování: Sborník metod. Praha: IPPP: Portál.
- Philippová, L., Janošová, P. (Eds.) (2009). Šikana jako etický, psychologický a pedagogický problém. Sborník příspěvků z konference konané 19. 3. 2009 v Praze. Brno: Tribun EU.
- Říčan, P., Janošová, P. (2010). Jak na šikanu. Praha: Grada.
- Říčan, P. (1995). Agresivita a šikana mezi dětmi. Praha: Portál.

Doporučená literatura (časopisy)

- Kolář, M. (2010). Ve škole: Šikana, nebo jen škádlení? Psychologie dnes 2 (16), 56-59.
- Kolář, M. (2009). Šikana v mateřské škole: diferenciální diagnostika – jak rozlišit šikanování od škádlení? Řízení mateřské školy (20. aktualizace). Praha: nakladatelství dr. Josef Raabe.
- Kolář, M. (2009). Zlo či dobro, šikanovanie alebo doberanie? In: Sociálna prevenci 1. Bratislava: Národné osvetové centrum.
- Kolář, M. (2007). Český školský program proti šikanování. Perspektivy. In: Sociálna prevencia. Bratislava: Národné osvetové centrum.
- Kolář, M. (2007). Český školní program proti šikanování. Právo a rodina, 3.
- Kolář, M. (2006). Jak na šikanu? Psychologie dnes 2 (12), 16-18.
- Kolář, M. (2005) Devět kroků při řešení počáteční šikany aneb pedagogická chirurgie. Prevence 7 (2), 3-7.
- Miovský, M. a kol. (2012). Návrh doporučené struktury MPP prevence rizikového chování pro ZŠ. Praha: Klinika adiktologie 1.LF KU

2. Webové stránky s tematikou školní šikany a kyberšikany

Společenství proti šikaně, www.sikana.org
E-Nebezpečí pro učitele, www.e-nebezpeci.cz
Národní centrum bezpečnějšího internetu, www.ncbi.cz

3. Kontakty

Sdružení Linka bezpečí (116 111), www.linkabezpeci.cz
Poradna webu Minimalizace šikany, www.minimalizacesikany.cz
Internet poradna, www.internetporadna.cz

Časopis Prevence

- Šikana učitelů -2010 leden
- Intervenční kompetence pedagogů v oblasti šikanování- 2010 březen
- Když považujeme agresora za oběť- 2010 březen
- Nový metodický pokyn MŠMT k řešení šikany ve školách- 2013 říjen
- Vplyv medialneho násilia na rozvoj šikanovania- 2013 říjen
- Identifikace s útočníkem...- 2014 leden
- Posměch ve škole- 2015 duben
- Šikana učitelů- 2015 říjen
- MŠMT chystá aktualizaci Metodického pokynu k řešení šikanování- 2016 duben
- Metodický pokyn MŠMT k prevenci a řešení šikany ve školách- září 2016
- Metodický pokyn MŠMT k prevenci a řešení šikany ve školách II.- říjen 2016
- Zosobnění jako základ účinné prevence šikany- květen 2019
- Školní šikana novelizace přílohy- druhé čtvrtletí 2020
- Odvrácená tvář inkluze zvýšené riziko šikany- druhé čtvrtletí 2020

PŘÍLOHA Č. 3

8. 3. KYBERŠIKANANA

Právní předpisy ve vztahu ke kyberšikaně:

Škola či školské zařízení má jednoznačnou odpovědnost za děti a žáky.

V souladu s ustanovením § 29 zákona č. 561/2004 Sb., **o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon)**, ve znění pozdějších předpisů, jsou školy a školská zařízení povinny zajišťovat bezpečnost a ochranu zdraví dětí, žáků a studentů v průběhu všech vzdělávacích a souvisejících aktivit, a současně vytvářet podmínky pro jejich zdravý vývoj a pro předcházení vzniku rizikového chování (sociálně patologických jevů). Z tohoto důvodu musí pedagogický pracovník šikanování mezi žáky předcházet, jeho projevy neprodleně řešit a každé jeho oběti poskytnout okamžitou pomoc.

(2) Z hlediska **trestního zákona** může šikanování žáků naplňovat skutkovou podstatu trestných činů či provinění (dále jen trestných činů)

- vydírání** (§ 235)
- omezování osobní svobody** (§ 213), útisku (§ 237),
- ublížení na zdraví** (§ 221-224)
- násilí proti skupině obyvatelů a proti jednotlivci** (zvláště § 197a)

3) Pedagogický pracovník, kterému bude znám případ šikanování a nepřijme v tomto ohledu žádné opatření, se vystavuje riziku

- trestního postihu pro neoznámení**
- nepřekažení trestného činu** (§168, 167 trestního zákona).

V úvahu přicházejí i další trestné činy jako např.

- nadržování** (§ 166 tr. zákona)
- schvalování trestného činu** (§165 tr. zákona)
- podněcování** (§ 164 tr. zákona).

Skutkovou podstatu **účastenství na trestném činu** (§ 10 tr. zákona) může jednání pedagogického pracovníka naplňovat v případě, že o chování žáků věděl a nezabránil spáchání trestného činu např. tím, že ponechal šikanovaného samotného mezi šikanujícími žáky apod.

č.j. MSMT-21149/2016 **Metodický pokyn ministryně školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikany ve školách a školských zařízeních (č.j. MSMT-21149/2016)**

Kyberšikana (též kybernetická šikana, počítačová šikana či cyberbullying)

je druh šikany, který využívá elektronické prostředky, jako jsou :

- mobilní telefony
- e-maily
- internet
- blogy a podobně.

Řada jejích projevů může spadat do oblasti kriminálních činů. Její nejobvyklejší projevy představuje

- zasílání obtěžujících, urážejících či útočných mailů a SMS
- vytváření stránek a blogů dehonestujících ostatní
- popřípadě může kyberšikana sloužit k posilování klasických forem šikany, nejčastěji prostřednictvím nahrání scény na mobilní telefon a jejího následného rozeslání známým dotyčného, popřípadě prostřednictvím vystavení na internetu.

Zejména poslední varianta šikany může být extrémně nebezpečná – pokud se spojí s nějakou velmi ponižující situací, takovéto zveřejnění ponižujících materiálů obrovskému množství lidí (které nejde vzít zpět) mnohonásobně zvyšuje utrpení a trauma oběti, což na ni může mít extrémně neblahý dopad.

Podle informací na stránkách www.e-nebezpeci.cz se o kyberšikanu jedná v těchto případech:

- *„zasílání urážlivých, zastrašujících, zesměšňujících nebo jinak ztrapňujících zpráv či pomluv (e-mail, SMS, chat a další)*
- *pořizování zvukových záznamů, videa či fotografie, jejich upravování a následné zveřejňování s cílem poškodit zachycenou osobu*
- *vytváření internetových stránek, které urážejí, pomlouvají či ponižují konkrétní osobu (blogy a jiné stránky)*
- *zneužívání cizího účtu (e-mailového nebo diskusního)*
- *vydírání pomocí mobilního telefonu nebo internetu*
- *obtěžování a pronásledování voláním, psaním zpráv nebo prozváněním.“*

Výchovná opatření

Dopustí-li se žák kyberšikany prokazatelně v době vyučování

(1) Doporučuje se dále pracovat s agresorem (jeho náhled na vlastní chování, motivy, rodinné prostředí). V případě potřeby mu zprostředkovat péči pedagogicko-psychologické poradny, střediska výchovné péče nebo jiných odborníků – klinických psychologů, psychoterapeutů nebo psychiatrů.

(2) Pro potrestání agresorů lze užít i následující běžná **výchovná opatření**:

- napomenutí a důtka třídního učitele
- důtka ředitele
- snížení známky z chování
- převedení do jiné třídy

(3) Pro nápravu situace ve skupině je potřeba pracovat s celým třídním kolektivem. Je nezbytné vypořádat se i s traumaty těch, kteří přihlíželi, ale nezasáhli (mlčící většina).

(4) V mimořádných případech se užijí další opatření: Ředitel školy doporučí rodičům dobrovolné umístění dítěte do **pobytového oddělení SVP**, případně doporučí realizovat dobrovolný diagnostický pobyt žáka v místně příslušném **diagnostickém ústavu**. Ředitel školy podá návrh orgánu sociálně právní ochrany dítěte k **zahájení práce s rodinou**, případně k zahájení řízení o nařízení **předběžného opatření** či **ústavní výchovy** s následným umístěním v **diagnostickém ústavu**.

Ve školním roce 2018/2019 nově zakotveno ve školním řádu ZŠ Chabařovice, p. o.:

Čl. 7) Chování žáků

12. Mobilní telefon či jiné elektronické zařízení má žák vypnutý a uloženy ve školní tašce. Nepoužívá je po celou dobu přítomnosti ve škole a při aktivitách mimo školu, které souvisejí s výukou. Mobilní telefon či jiné elektronické zařízení může použít pouze v případě, že ho k tomu vyzve vyučující, a bude je používat při vzdělávací činnosti za účelem vyhledání či ověření informací. Pokud žák poruší tato stanovená pravidla, bude mu přístroj odebrán, uložen do trezoru školy a vydán zákonnému zástupci po předchozí domluvě.

Doporučená literatura (knihy, sborníky, studie, závěrečné zprávy)

- Kavalír, A. (Eds.) (2009). Kyberšikana a její prevence – příručka pro učitele. Plzeň: Dragon press s.r.o.
- Kolář, M.(2012). Net story: Příběhy ze světa internetu. Praha: NCBI.
- Kolektiv autorů (2012). Elektronická šikana a jak jí řešit. (Metodický materiál.) Praha: NCBI.
- Kopecký, K., Krejčí, V. (2010). Rizika virtuální komunikace. (Příručka pro učitele.) Olomouc: Net Univerzity. [cit. 2.12. 2012] <http://www.e-nebezpeci.cz/index.php/ke-stazeni>
- Krejčí, V. (2010). Kyberšikana – kybernetická šikana. Olomouc: E-Bezpečí. [cit. 2.12. 2012] Dostupný z WWW – <http://www.e-nebezpeci.cz/index.php/ke-stazeni/materialy-pro-studium-studie-atd>
- Rogers, V. (2011). Kyberšikana. (Pracovní materiály pro učitele a žáky.) Praha: Portál.

Doporučená literatura (časopisy)

- Kolář, M. (2010). Bolest kyberšikany. Informační bulletin 1. Úřad pro ochranu osobních údajů.

2. Webové stránky s tematikou školní šikany a kyberšikany

Společenství proti šikaně, www.sikana.org
E-Nebezpečí pro učitele, www.e-nebezpeci.cz
Národní centrum bezpečnějšího internetu, www.ncbi.cz

3. Kontakty

Sdružení Linka bezpečí (116 111), www.linkabezpeci.cz
Poradna webu Minimalizace šikany, www.minimalizacesikany.cz
Internet poradna, www.internetporadna.cz

Časopis Prevence

- Sociální sítě na internet 2009 listopad
- Co přináší internet- 2011 leden
- Právní pohled na sexuální zneužívání dětí na internetu- 2011 září
- Co dělat, když se vyskytne šikana- intervence pedagoga- 2012 duben
- Aktuálně z MŠMT- kyberšikana- 2012 září
- Netolismus- virtuální závislost, nebo...?- 2012 prosinec
- Nebezpečí kyberprostoru- 2013 prosinec
- Pavouci virtuálního světa- 2014 únor
- Rizika facebooku- 2015 leden
- Kyberšikana ve škole- 2015 březen
- Netolismus- nová příloha- 2015 květen
- Netolismus- nová příloha- 2015 červen
- Modely vzniku závislosti na internetu-leden 2017
- Cybersex- hrozby, riziká a možnosti prevence- únor 2017

- Fenomén YouTube- únor 2017
- Musí být digitální člověk dement?- září 2017
- Diagnostika závislosti na internet- říjen 2017
- Netolismus aneb Když je internetu příliš... - listopad 2017
- MŠMT Novelizace prevence šikany-březen 2018
- Herní svět- únor 2019
- Domácí počítačové sítě a jejich bezpečnost- březen 2019
- Mobily ve škole- červen 2019
- ICT v rodinách žáků- červen 2019
- Virtuální závislost a náš pohled na ně- červen 2019

PŘÍLOHA Č. 4

8. 4. AGRESIVNÍ ŽÁK, AGRESIVNÍ RODIČ

Co vyvolává agresi ve školách a ve třídách a jak ji zvládat?

Agrese je alespoň z části instinktivní projev – týká se tedy všech, nejen dětí nebo rodičů, i učitelů. Velmi často reagují děti i dospělí agresivně ne proto, že jsou "takoví", ale proto, že jsou v situaci, která agresivní chování vyvolává. Ne všechny takové situace jsou přitom tak očividné jako třeba provokování spolužáky. Co všechno tedy agresivní chování vyvolává? Jak se takových situací vyvarovat? A když nastanou, jak je zvládat?

Článek (zpracovaný na základě semináře PaedDr. Zdeňka Martíňka Rozpoznávání a řešení agresivity a šikany ve školách, CEVAP, 3.2.2010, uveřejněný s jeho laskavým souhlasem) popisuje šikovný nástroj, jak se vyznat v jednotlivých zdrojích agresivního jednání: klasifikaci vyvinutou původně na základě pozorování zvířat, ale překvapivě inspirativní ve školním prostředí. Kromě toho článek shrnuje zdroje agresivity, s nimiž se nedá nic moc dělat, a typy agresivity z hlediska toho, na koho je zaměřená, a nakolik je emocionální nebo promyšlená.

Zdroje agresivity, s nimiž se nedá nic dělat

1) Organická poškození mozku

Mohou být způsobena infekcí v prenatálním období a raném dětství, úrazy, především s poškozením frontálních laloků. Nutná psychoterapie a zároveň medikace (risperdal, zolofit). Léky nejsou návykové, je však nutné je brát alespoň 2 roky.

2) Neošetřená potřeba bazální jistoty

= chybí pocit, že svět je bezpečné, předvídatelné místo. Potřeba bazální jistoty je v raném dětství (do 9 měsíců) sycena příjemnými dotyky.

Týká se nechtěných, nedonošených dětí. Projevuje se častějším ubezpečováním se ("A já taky?" "A takhle, paní učitelko?"). Odmítnutí (ignorování) potřebu ubezpečování se ještě zvyšuje. Doporučuje se dítě předběhnout – ještě než co řekne "Ano, Jano, vidím tě. Ano, udělala to dobře."

Typy agrese

A) vybitá na neživém předmětu

Od 2. stupně bývá spojená s projekcí. Třeba takto: Dítě se vrací od zkoušení, praští žakovskou o lavici: "kráva jedna!".

Je-li projekce zaměřená vůči učiteli, doporučuje se nereagovat hned, dát čas na zklidnění dítěti i sobě, 5 minut před zvoněním se k tomu vrátit.

Nedoporučuje se řešit u ředitele - nebyl tam, učitel pak vnímán dětmi jako slaboch. Podobně se nedoporučuje: Přijď do kabinetu – nebezpečné beze svědků.

B) vybitá na zvířeti

Hrozí nebezpečí přenosu zkušenosti vybíjení si agrese na slabším.

C) Autoagrese

- **stereotypní** – nejčastěji se projevuje u nevhodně integrovaných dětí. Děti s mentálním postižením bez další asistence se v běžné škole mohou cítit jako v čínské – nerozumějí, co se děje a prožívají napětí a nudu. A tyto pocity se dají redukovat právě stereotypním chováním.
- **automutilace** – sebezrazení, spojená se snížením prahu bolestivosti, a zpravidla s psychickou poruchou.
- **kompulzivní (nutkavá)** - často u mimořádně nadaných dětí v nedostatečně podnětném prostředí – reagují tak na nudu. Často se projevuje masturbací, většinou spontánně vymizí kolem 9-10 let.
- **impulzivní** - nejčastější. Zdrojem bývá nepříjemné psychické napětí a bolest je prožívaná jako uvolňující.
 - **trichotilománie** (vytrhávání vlasů, řas). Ostříhání nepomůže – autoagrese se přesune jinam.
 - **onychofágie** - okusování, olupování nehtů na lůžko, včetně na nohou.

od 3. třídy - poškozování kůže - strupy, pálení, jizvy, propichování.

od 7. třídy - řezání, nejčastěji zápěstí, častěji dívky než chlapci.

Terapie (nejčastěji kognitivně behaviorální) v průměru trvá 9 měsíců až rok. Dívky přitom střídají symptom sebepoškozování a mentální anorexie – dostanou se z jednoho, sklouznou do druhého.

Často u dětí v akutní fázi rozvodu rodičů, ve střídavé péči, u obětí ve 2. stádiu šikany, psychicky týraných, dětí rodičů, jež mají neadekvátní nároky (například odmítnou odklad).

D) Na druhého člověka zaměřená agrese

1. **emocionální – nezvládnutý, nekontrolovaný výbuch.**

Čím víc na ni reagujete, tím intenzivnější je. Jak ji tedy zvládat?

Doporučuje se nereagovat ihned, nechat odeznít emoce, pak teprve o incidentu hovořit. Je-li terčem jiné dítě, je nutné bránit ho, třeba vlastním tělem. Pak trestat, ale přesně vyjádřit, za co: "Netrestám tě za to, že se vztekáš, to o tobě vím, ale za to, žeš ve vzteku kopl do Aničky."

Emocionální agrese se dobře vybíjí na neživém předmětu. Je třeba říci naprosto vážně, bez nádechu ironie: "Mlat' do toho." (boxovacího pytle, polštáře...)

U mladších dětí (do 9 let) funguje také metoda pevného obětí. (Riziko pro učitele – muže.) Sednout si, vzít dítě na klín, obličejem od sebe, sladit dech - nejdřív rychle, hyperventilovat jako dítě, postupně klidnit. A držet, dokud se dítě neuklidní. Nutné být sám v klidu!!

2. **instrumentální - promyšlená, s chladnou hlavou**

nutná - obrana, "provokovaná oběť". Provokované oběti neříkají, že jsou provokovány, protože: "Nikdo nám nevěří. Nechceme žalovat." Je potřeba si se třídou vysvětlit, co je žalování a co ne. Žalování není upozornění na problémové chování, které se mě dotýká, a proti kterému se snažím bránit. Žalování je pomlouvání s cílem poškodit druhého.

ostrakismus – vyloučení jedince z kolektivu. To umějí hlavně dívky. "To je strašná kráva, nebudeme se s ní bavit."

Provokovanou oběť nejlíp pozná někdo, kdo je se třídou pravidelně v kontaktu. Bude-li celá třída jako jeden muž tvrdit, že tohle je ten, kdo je pořád mlátí, nenajde-li se nikdo, kdo by se ho zastal - z 95% jde o provokovanou oběť. Zbývající 4% připadají na poruchy pozornosti spojené s hyperaktivitou, poslední 1% na disharmonický vývoj osobnosti dětí. Provokuje zpravidla celá třída - každý z toho má totiž zisk (zdržování hodiny, zábava)

Řešit situaci ve třídě, kde existuje provokovaná oběť, v komunitním kruhu, je neproduktivní. Nezbytné je tvrdě davit hranice: "Vidím, že je mlátíš, ale myslím si, žeš byl vyprovokovaný. Dost!"

žádoucí - termín Ericha Fromma vyjadřuje agresivní chování, od kterého očekáváme zisk. Příkladem je loupež, ve školním prostředí šikana, kde ziskem je potrestat to, co mi je samotnému nepříjemné.

Nutno vždycky tvrdě postihnout. Na ZŠ se doporučuje napoprvé trojka z chování, podruhé návrh na diagnostický ústav. Na SŠ napoprvé podmínka, podruhé vyloučení.

Jak v dospělosti ven ze závislosti na psychologické odměně?

1. uvědomit si, že nezachráním všechny
2. najít si hranice toho, co můžu ovlivnit, a nepřekračovat své kompetence
3. přenášet zodpovědnost za děti na rodiče
4. pečovat o sebe (např. co 14 dní si dopřát pořádnou masáž zad)
5. ráno po probuzení se na chvíli zastavit a srovnat si v hlavě: Na co se dnes můžu těšit? O koho se dnes můžu opřít?

RODIČOVSKÁ AGRESE

Pocit, že mé potomstvo je v ohrožení celkem spolehlivě vyvolá agresivní chování. Jak pracovat s agresivními rodiči?

Stojí za to mít na paměti, že:

- každý rodič vychovává své dítě nejlíp, jak umí
- výchovné styly se dědí

Přijde-li agresivní rodič, nefunguje "Hlavně se uklidněte a budeme o tom mluvit". Obecně, říkat rozčilenému člověku "Uklidněte se," nevede k žádoucím výsledkům.

Doporučuje se agresi potvrdit: "Vidím, že se zlobíte a máte na to právo." Při rozhovoru s agresivním rodičem je výhodné sedět - umožní to vyrovnat nerovnováhu ve výšce postav. V situaci tak emocionálního jednání je důležité, aby se ani jeden z partnerů nedíval na druhého spatra. Důležité je také neotáčet se k rodičům zády, například ve chvíli, kdy jdete ode dveří ke stolku. Otočení zády můžeme nevědomě interpretovat jako signál odmítnutí.

Usazení za stůl umožní respektovat navzájem své bezpečné zóny – nachází-li se druhý blíže než je nám příjemné, vyvolává to v nás neklid, potřebu se bránit. Bezpečí pro obě strany je možné udržet právě s využitím nábytku. Důležité je také neztrácet s rodičem oční kontakt – působí to nejistě a vyhýbavě. Protože to není v takové situaci úplně snadné, je možné si pomoci malým trikem – dívat se druhému mezi obočí, na "třetí oko". Nebude vás to znervózňovat a druhý nepozná, že se mu nedíváte přímo do očí.

Důležité je vystříhat se vykládání, co by rodič měl a neměl, dávání rad. V rodiči to spolehlivě vyvolá vzpomínky na jeho vlastní zážitky ze školy. V důsledku toho buď vypne, nebo přenesne odpovědnost za problém na učitele a sám se jí zbaví: "Tak rad', učitelko."

Co tedy říkat:

"Co vás tak rozčílilo?"

"Co tady spolu můžeme udělat?"

"Co by se muselo stát, aby..."

"Určitě jste zažili situace, kdy to fungovalo."

Snaží-li se nás rodič zatáhnout do poskytování rad, je možné říci: "Víte, já nejsem vy. Vy jste rodič, nikdy nevím, jestli vám to, co vám můžu poradit, bude fungovat. Vy znáte vaše dítě líp, trávíte s ním víc času..."

Semenišťem rodičovských agresí bývají **rodičovská sdružení**. Jak je dělat efektivně? Je nebezpečné zvát rodiče do třídy a posadit je na místa, kde sedí jejich děti. Hrozí totiž, že se učitel k rodičům začne neverbálně chovat jako k dětem. Doporučuje se domluvit si s rodiči schůzku na 15 minut, v konkrétní den a hodinu, kdy třídní učitel bude mít čas jenom pro ně. 15 minut je doba dost dlouhá na to, sdělit si podstatné, a dost krátká na zabřednutí do nedůležitých věcí. Osvědčuje se požádat rodiče, ať napíší 3 termíny v daném týdnu, kdy mohou do školy přijít (v úterý 15-17, ve středu 14-15, ve čtvrtek v 16.30-18), a pak si sestavit harmonogram. Takovým způsobem je možné si naplánovat přestávky, náročné schůzky prokládat pohodovějšími.

Takový formát rodičovských sdružení je uplatnitelný i na střední škole. S rodiči se sejde třídní učitel, který má od kolegů seznam, s kým z rodičů by chtěli mluvit, spolu s telefonním číslem učitele a časem, kdy učitel bude k zastížení. Rozhodnutí a odpovědnost, zda učitele kontaktovat nebo ne, je tedy na rodiči.

Reakce na dotyky pedagoga

Ta dotyku nejnebezpečnější místa jsou překvapivě:

- vnitřní strana paží (tepny těsně pod kůží – velká zranitelnost)
- temeno hlavy (nemáme přehled o tom, kdo se nás dotýká)
- krk
- oblast od prsních bradavek po kolena

Denně se nám přitom stává, že žáky bereme za paži nebo je chválíme dotykem ruky na temeni hlavy, když je, sedící v lavicích, mjííme.

Naopak dotyku nejpříznivější místa jsou:

- záda mezi lopatkami
- hrudní kost
- rameno
- bedra

ADHD a agrese

Je důležité vědět, že se u části jedinců s diagnózou ADHD přidružují poruchy chování a někteří z nich se v důsledku toho dostanou do role agresorů či naopak obětí. Někteří pak zažili obě role, tedy stali se agresory v důsledku reaktivní agrese. ADHD je pouze jedním z rizikových faktorů a sám syndrom nezpůsobuje násilí.

Děti se sníženou sociální adaptabilitou jsou ve škole neustálým zdrojem konfliktů, jsou stíhány tresty, aniž si dovedou uvědomit přesnou souvislost mezi vlastním počínáním, kázeňským trestem aniž jsou vůbec schopny si uvědomit hodnotu trestu: zpravidla jim přijde směšný a nepochopitelný.

Proto je nutné dodržet preventivně tyto zásady:

- poskytnout dítěti únikovou cestu např. klidné místo (využití koberečové plochy, jiné učebny, nabídnout různé formy uvolnění- vybití energie, pomoc asistenta)
- odstranit podněty, které frustraci způsobují (např. opakovaný neúspěch ve výuce- netrestat, ale nabídnout spíše řadu alternativních činností)
- zaměřit se na okamžité odměny, podněcování žádoucího chování
- rozdělit úkoly do menších celků, které dítě lépe zvládne, zaměřit se na možný úspěch
- ukázat, že nám na dítěti záleží, přistupovat k němu s důvěrou, přátelstvím a vzájemnou laskavostí
- opakovat pokyny a trvat na jejich plnění
- jasně definovaná pravidla (stanovit cíl a sestavit pro dítě plán aktivit)
- dostatek odpočinku, sportovních a jiných aktivit (např. canisterapie, muzikoterapie, komunikační cvičení)
- spolupracovat s rodinou
- naučit se předvídat problémy, které dítě může mít

Pokud prevence selže a afektivní záchvat se dostaví, je třeba dodržet tento postup:

- vyučující se pokusí afekt nezvětšovat, zachovat klid, tišit žáka
- asistent zajistí okamžitý odchod ostatních žáků do bezpečí, přivolá dostupnou pomoc (vedení školy, výchovný poradce, školní metodik prevence)
- vyučující se pokusí zamezit útěku žáka ze třídy, zaujme pozici u dveří
- pokud afekt nepřestává, hrozí poškození zdraví, vedení školy přivolá pomoc lékaře, v případě nutnosti i policii
- budou neprodleně informovat rodiče žáka, proveden zápis o události
- pokud bude žák odvezen rychlou lékařskou službou, je nezbytné zjistit od zasahujícího lékaře, do kterého zdravotnického zařízení je dítě odvezeno a sdělit tuto skutečnost rodičům žáka

SNÍŽENÁ VÝUKOVÁ POVINNOST

Lze využít u např. psychiatricky léčených žáků nebo u žáků s těžkými poruchami chování, kteří svým jednáním a chováním závažným způsobem narušují výuku a ohrožují život svůj, spolužáků, nebo dokonce i přítomného pedagoga.

Sníženou výukovou povinností může předepsat:

1. ošetřující dětský lékař žáka
2. psychiatr
3. SVP

Použité zdroje:

Možnosti řešení krizových situací v prostředí základní školy, str. 111- 115

<http://www.vctu.cz/psycholog/?q=node/349>

Časopis Prevence

- Autoagresivní chování- 2010 červen
- Canisterapie ve třídě- 2011 únor
- Psychoterapie u dětí s poruchami chování- 2011 březen
- Vliv poruch chování na školní selhávání- 2012 září
- Socializační problémy dětí s ADHD- 2013 leden
- Dieťa s ADHD v triedě- 2013 únor
- Agresivita a kriminalita mládeže- 2013 únor
- Agrese v českých školách- 2013 květen
- Učitel jako iniciátor sociálních vztahů ve třídě- 2013 květen
- Včasná intervence problémového chování ve škole- 2014 květen
- Soudně nařízená spolupráce „problémových“ dětí- 2014 červen
- Krize a krizová intervence v pedagogické praxi- 2014 září
- Nepřizpůsobivé chování žáků jako výzva pro učitele- 2014 prosinec
- Rodina- rodiče- 2015 září
- Vybrané problémy výchovy v rodině- 2016 leden
- Žák s ADHD ve třídě- 2016 únor
- Agrese ve škole- 2016 květen
- Autorita ve výchově- ano či ne? – říjen 2016
- Děti závislých rodičů- listopad 2016
- Vliv rozvodu na dítě- listopad 2016
- Děti z bohatých rodin- leden 2017
- Agrese a její konkrétní typy- leden 2017
- Agrese a vliv party- subkultury- únor 2017
- Agresivita dětí- duben 2017
- Emoce a práce s nimi ve třídě- duben 2017
- Děti uvězněných rodičů- leden 2018
- Linka pro rodinu a školu- červen 2018
- Střídavá péče- únor 2019
- Tikové poruchy u dětí- únor 2019

PŘÍLOHA Č. 5

8. 5. ZÁŠKOLÁCTVÍ

Právní předpisy ve vztahu k záškoláctví

1. *Zákon č.200/1990 Sb. **o přestupcích** – přestupku se dopustí ten, kdo zanedbává povinnou školní docházku.*

2. ***Školský zákon** Tento zákon nabyl účinnosti dnem 1. ledna 2005, s výjimkou ustanovení § 20 odst. 3, 5 až 7, které nabylo účinnosti dnem vyhlášení, a s výjimkou ustanovení § 77 až 79, § 80 odst. 3 až 10, § 81 odst. 1 až 8 a § 82 odst. 3, která nabývají účinnosti dnem 1. září 2007.*
 - *Zákon č. 561/2004 Sb. – školní docházka je v ČR ze zákona povinná po dobu deseti let.*
 - *Zákon č. 561/2004 Sb. § 22, ods.3 – zákonní zástupci jsou povinni zajistit, aby dítě řádně docházelo do školy.*
 - *Zákon č. 561/2004 Sb. – žáci a studenti jsou povinni docházet do školy a řádně se vzdělávat.*
 - *Zákon č. 561/2004 Sb. – zákonní zástupci u nezletilých žáků jsou povinni dokládat důvody nepřítomnosti žáka ve vyučování v souladu s podmínkami stanovenými školním řádem.*

3. *Zákon č. 359/1999 Sb., **o sociálně - právní ochraně dětí**, ve znění pozdějších předpisů*

Sociálně – právní ochrana se zaměřuje (také) na děti podle

 - *§ 6 odst. 1c) které vedou zahálčivý nebo nemravný život spočívající (také) v tom, že zanedbávají školní docházku*
 - *§ 7(1) Každý je oprávněn upozornit na závadné chování dětí jejich rodiče.*

(2) Každý je oprávněn upozornit orgán sociálně - právní ochrany dětí na porušení povinností nebo zneužití práv vyplývajících z rodičovské odpovědnosti.

4. *Čj.: 10 194/2002-14. **Metodický pokyn k jednotnému postupu při omlouvání nepřítomnosti žáků ve škole a při prevenci a postihu záškoláctví.***

5. *§ 38 zákona č. 48/1997 Sb., **o veřejném zdravotním pojištění** a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů, dle kterého péče hrazená z veřejného zdravotního pojištění zahrnuje také posudkovou činnost spočívající v posuzování dočasné neschopnosti k práci nebo studiu ošetřujícím lékařem, neboť tato činnost zahrnuje nejen vyšetření pacienta a*

stanovení jeho diagnózy a léčby, ale také vyvození patřičného závěru (zda pacient je či není dočasně schopen studia) a jeho písemné potvrzení.

6. Zákon č. 40/2009 Sb., **trestní zákoník**, ve znění pozdějších předpisů
Nejzávažnější protiprávní jednání nacházejí odraz v rovině trestního práva. Trestným činem je protiprávní čin, který trestní zákon označuje za trestný a který vykazuje znaky uvedené v takovém zákoně. Za trestný čin je v tomto zákoně považováno ohrožování výchovy dítěte, popsané v následujícím ustanovení.

§ 201

(3) Kdo, byť i z nedbalosti, ohrozí rozumový, citový nebo mravní vývoj dítěte tím, že

a) svádí ho k zahálčivému nebo nemravnému životu,

b) umožní mu vést zahálčivý nebo nemravný život

PREVENCE A ŘEŠENÍ ZÁŠKOLÁCTVÍ

Výchovný přístup rodičů k záškolákům

Výchovný přístup se odvíjí od vlastní motivace záškoláctví.

Základní klíčové postupy obecně platné jak z krátkodobého, tak i dlouhodobého hlediska:

- motivovat dítě k návratu do školy, poskytnout mu maximální oporu a pomoc, nečekat pasivně na spontánní vyřešení situace,
- odstranit příčiny možného záškoláctví ve spolupráci s učiteli a s odborníky,
- tam, kde je v popředí záškoláctví strach a úzkost, zvyšovat u dítěte jeho odolnost vůči zátěži, ocenit dítě, pokud projeví snahu překážky překonat,
- učit dítě žádoucím způsobům chování včetně asertivních reakcí,
- zvažovat výchovné postupy a cíle ve vlastní rodině, zvyšovat citově stabilní atmosféru,
- zamyslet se nad vlastním chováním, eliminovat v něm takové projevy, které může dítě i nevědomě napodobovat,
- analyzovat s dítětem jeho nežádoucí chování a nacvičovat s ním správné reakce,
- všimát si podezřelých signálů na straně dítěte, které mohou záškoláctví předcházet,
- školní nároky přizpůsobovat možnostem dítěte (např. volit přiměřený typ studia),
- obrátit se včas na odborníky se žádostí o radu, jak dítěti pomoci, pokud se školy bojí, v případě potřeby hledat specializovanou psychoterapeutickou péči a volit adekvátní terapeutické postupy.

Zásady řešení záškoláctví

- Důsledně sledovat absenci žáků a postupovat podle školního řádu.
- Čím dříve se záškoláctví odhalí, tím lépe pro dítě, je dobré být u rizikových dětí ve spojení s rodiči, u starších dětí konzultovat s rodiči i omluvenky od lékaře.
- Snažit se vysledovat, zda pro opakující se omluvenky není typická určitá pravidelnost (určité dny, hodiny, určitý vyučovací předmět apod.).
- Spojit se při snaze odhalit příčiny s rodiči a psychologem.
- Je-li zjevnou příčinou záškoláctví pro dítě neúnosná školní situace, nestačí říct „toho se bát nemusíš“, ale je potřeba navodit změnu, vytvořit plán pro dlouhodobé opatření, aby se situace zakrátko neopakovala.

- Rozmáhá-li se ve škole záškoláctví ve velkém, je třeba spolupracovat s pedagogicko-psychologickou poradnou nebo se středisky výchovné péče.
- Všimát si třídního kolektivu jako skupiny, sledovat jaké postavení má problémový žák.

- Je-li podezření, že dítě má strach a bojí se svěřit nám (i rodičům), je na místě předat je do péče nezávislé osobě např. psychologovi.
- Pomáhat dítěti k bezbolestnému návratu do třídy.
- K vyřešenému případu se již nevracet a nedávat najevo nedůvěru.
- Domluvit se s rodiči na úzkém kontaktu, aby bylo případné další záškoláctví odhaleno v co nejkratší době.
- Neomluvené i zvýšené omluvené nepřítomnosti informuje třídní učitel výchovného poradce. Při zvýšené omluvené nepřítomnosti ověřuje její věrohodnost. Neomluvenou nepřítomnost **do součtu 10 vyučovacích** hodin řeší se zákonným zástupcem žáka nebo zletilým žákem třídní učitel formou pohovoru.
- Při počtu neomluvených hodin **nad 10 hodin** svolá ředitel školy výchovnou komisi. Zákonní zástupci jsou pozváni na jednání výchovné komise doporučeným dopisem. O průběhu a závěrech se provede zápis, který zúčastněné osoby podepíší. Případná neúčast nebo odmítnutí podpisu zákonnými zástupci se v zápisu zaznamená.
- V případě, že neomluvená nepřítomnost žáka přesáhne **25 hodin**, ředitel školy zašle bezodkladně oznámení o pokračujícím záškoláctví s náležitou dokumentací příslušnému orgánu sociálně-právní ochrany dětí nebo pověřenému obecnímu úřadu (**Bc. Romana Rysová, 475 271 443 oddělení přestupků**).
- V případě opakovaného záškoláctví v průběhu školního roku, pokud již byli zákonní zástupci postiženi pro přestupek, je třeba postoupit v pořadí již druhé hlášení o zanedbání školní docházky Policii ČR, kde bude případ řešen **jako trestní oznámení pro podezření spáchání trestného činu ohrožení mravní výchovy mládeže**.

Vydeme-li z analýzy příčin záškoláctví, je pro dosažení minimalizace tohoto rizikového chování kromě podpory rodičovské zodpovědnosti nutné a vhodné apelovat i na pedagogické pracovníky a zástupce školy. Především jde o zahrnutí problematiky záškoláctví do Minimálního preventivního programu. V rámci takového programu by měla být např. posílena role výchovného poradenství na školách v oblasti prevence poruch chování, vedení průběžné evidenci o jejich výskytu nebo intenzivnější řešení už první náznaků záškoláctví formou kontaktu třídního učitele s rodiči. Jako důležitý prvek prevence záškoláctví se ukazuje i rozvíjení mimoškolní činnosti a zaměření pozornosti na ty ročníky, kde je výskyt záškoláctví markantní.

Zákonný zástupce žáka je povinen informovat písemně třídního učitele nebo vedení školy o nepřítomnosti žáka ve vyučování nejpozději do **3 kalendářních dnů** od počátku nepřítomnosti žáka. Nebude-li důvod nepřítomnosti žáka řádně a prokazatelně doložen omluvenkou v žákovské knížce, podepsanou jedním ze zákonných zástupců, ihned po nástupu do školy, bude **absence** hodnocena jako **neomluvená**.

Věc: podání podle zákona o sociálně právní ochraně dětí č. č.359/1999 Sb.

Na naši školu dochází žák _____, třída _____, bytem _____. Jde o žáka, který se soustavně dopouští prohřešků proti školnímu řádu, není přístupný domluvám a ani jednání s rodiči nepřineslo žádnou změnu. Žák opakovaně porušuje školní řád

příklad: *nekázně, krádeží, porušování režimu školy, nerespektuje pokyny vyučujících. Například odcizil spolužákům peníze, učebnice, před třídními schůzkami zničil třídní katalog, ve kterém je zaznamenávána průběžná klasifikace a průběžné hodnocení chování. Přes výslovný zákaz opakovaně porušil řád školy – například místo toho, aby po skončeném vyučování opustil školní budovu, zůstal v budově a procházel neuzamčené třídy. Aby se snížily možnosti jeho závadové činnosti, byla učiněna následující opatření... Posledním problémovým činem bylo záměrné poškození školního majetku - ... Vzhledem ke značné hmotné škodě ředitel školy tento případ ohlásil Policii ČR.*

V pololetí tohoto školního roku byl klasifikován 2 stupněm z chování.

Třídní učitelka opakovaně informovala rodiče žáka o jeho problémovém chování, proběhlo i osobní jednání rodičů žáka a ředitele školy, bohužel bez kladného výsledku. S rodiči bylo domluveno, že pro jejich syna zajistí psychologické vyšetření, doposud tak neučinili.

Na základě ustanovení §7, odst. 2 zákona o sociálně právní ochraně dětí se na vás obracím, protože se domnívám, že rodiče žáka neplní své rodičovské povinnosti ve smyslu uvedeného zákona. Přesto, že připomínky k nevhodnému chování jejich syna škola s rodiči opakovaně projednávala, nedošlo k nápravě. **Škola vyčerpala své možnosti působení na žáka, jednání s rodiči nepřináší pozitivní výsledky, a proto se obracíme na vás jako na další instanci.** Žádám vás ve smyslu § 6, odst. 3, písm. c) zákona o sociálně právní ochraně dětí a dále § 10, odst. 1, písmeno b), c) d) tohoto zákona o projednání celé záležitosti s rodiči žáka a žákem samotným, protože žák spáchal čin (záměrné poškození majetku školy), který by byl trestným činem, pokud by nešlo o osobu mladší 15 let a protože opakovaně páchá přestupky.

Navrhuji zavést s rodiči žáka přestupkové řízení, protože se podle názoru školy dopustili přestupku na úseku školství a výchovy mládeže podle § 31, odst. 1. zákona č. 200/91Sb. o přestupcích v platném znění – „Přestupku se dopustí ten, kdo ohrožuje výchovu a vzdělávání nezletilého zejména tím, že zanedbává péči o povinnou školní docházku žáka“.

(hranaté razítko)

(podpis)

titul, jméno, příjmení
ředitel školy

Příloha č. 1.

Záznam o pohovoru
o neomluvené nepřítomnosti žáka

Jméno žáka /žákyně:	
Datum narození:	
Bydliště:	
Škola – třída – ročník:	

Zákonní zástupci žáka navštívili školu: - na vyzvání - z vlastního zájmu

Účastníci pohovoru (jméno a prac. zařazení):

Stanovisko výchovného poradce:

Zápis z pohovoru:

Závěry pohovoru, doporučení, dohodnutý další postup:

S uvedenými skutečnostmi zákonní zástupci souhlasí a zavazují se řídit závěry pohovoru.

V případě pokračující neomluvené absence berou zákonní zástupci na vědomí možné následky spojené s přestupkovým řízením, popř. následným trestním oznámením.

Datum:
Razítko školy:

Podpis zákonných zástupců
Podpis třídního učitele / učitelka

Příloha č. 2

Zápis z výchovné komise
k řešení neomluvené nepřítomnosti žáka

Jméno žáka /žákyně:	
Datum narození:	
Bydliště:	
Škola – třída - ročník:	

Účastníci jednání: zákonní zástupci žáka

třídní učitel
výchovný poradce
vedení školy
kurátor sociálně-právní ochrany dětí
školní metodik protidrogové prevence
zástupce rady školy
ostatní

Předmět jednání:

Výchovná opatření:

Zapsal/a/:

S uvedenými skutečnostmi zákonní zástupci souhlasí a zavazují se řídit závěry tohoto jednání.

V případě pokračující neomluvené absence berou zákonní zástupci na vědomí možné následky spojené s přestupkovým řízením, popř. následným trestním oznámením.

Datum:

Podpis zákonných zástupců:

Razítko školy:

Podpis ředitele / ředitelky školy

Příloha č. 3

Přestupková komise obce či městské části v.....

OZNÁMENÍ O ZANEDBÁNÍ ŠKOLNÍ DOCHÁZKY

Žák/žákyně:	Bydliště:
R.Č.: Ročník:	
Rok školní docházky:	
Počet zameškaných hodin celkem:	Dítě je ve výchově:
Z toho neomluveno:	1) zákon. zástupců: a) obou rodičů
Jedná se o záškoláctví: a) jednorázové b) opakované	b) pouze otce c) pouze matky
	2) ostatní:

Zákonný zástupce:	Bydliště/sídlo:
Zaměstnavatel:	
Zákonný zástupce:	Bydliště/sídlo:
Zaměstnavatel:	

Opatření k řešení záškoláctví přijatá školou:

1/ Ve věci neomluvené absence byli dne.....zákonní zástupci žáka písemně pozváni k návštěvě školy.

2/ Pohovor se zákonnými zástupci žáka se konal dne

3/ Ve spolupráci třídního učitele s lékařem byla ověřena fakta (věrohodnost omluvenky, porušování léčebného řádu apod.).

4/ Výchovným poradcem bylo zpracováno vyjádření k případu záškoláctví.

5/ Vzhledem k pokračujícímu záškoláctví žáka byli dne.....zákonní zástupci písemně pozváni do školy na jednání výchovné komise.

6/ Jednání výchovné komise se konalo dne

7/ Záškoláctví přesáhlo (25)..... neomluvených hodin a pokračuje. Oznamuje se jako přestupek na Školskou přestupkovou komisi

.....

A. Poznámka:

.....
....

B.

.....

C.

D.

.....

E. Datum **třídní učitel/učitelka** **ředitel/ředitelka**
razítko školy

Přílohy: podklady k jednání Školské přestupkové komise

1. Kopie písemného pozvání zákonných zástupců žáka k návštěvě školy
2. Kopie zápisu z pohovoru se zákonnými zástupci žáka
3. Písemné vyjádření výchovného poradce
4. Kopie písemného pozvání zákonných zástupců žáka na jednání výchovné komise
5. Kopie zápisu z jednání výchovné komise

Magistrát města Ústí nad Labem

Velká Hradební 8

401 00 Ústí nad Labem

Návrh

na projednání přestupku zanedbávání péče o povinnou školní docházku podle § 182a odst. 1 písm. a) bodu 3 zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů.

Ředitelství školy..... třída
rok povinné školní docházky.....(uved'te kolikátý rok chodí žák do školy)
předkládá Magistrátu města Ústí nad Labem, odboru přestupkových agend, návrh na projednání přestupku zanedbávání péče o povinnou školní docházku, kterého se dopouštějí rodiče žáka:

Příjmení a jméno žáka:
narozeného:
místo trvalého pobytu:.....
současný pobyt:.....

Příjmení a jméno otce:
datum narození otce:
místo trvalého pobytu:
telefonický kontakt:

Příjmení a jméno matky:
datum narození matky:
místo trvalého pobytu:
telefonický kontakt:.....

Žák má od počátku školního roku zameškáno celkem:hodin (*počet hodin zameškaných od 1. 9.*), z toho neomluvené hodiny ve vykázaném období.....hodin (*součet hodin vykázaných na listu č. 4 - vykázané neomluvené hodiny tohoto návrhu*).

Ze strany školy byla provedena opatření k zajištění nápravy:

1. upozornění rodičů doporučeným dopisem ze dne:
2. proveden pohovor s rodiči dne:
 - a) s matkou:
 - b) s otcem:
3. jiná opatření:

Magistrátu města Ústí nad Labem – již odesláno hlášení dne (*datum posledního hlášení o záškoláctví žáka*):
s nahlášeným počtem neomluvených hodin (*počet neomluvených hodin z posledního hlášení*):
.....

Předložení kopií doporučených dopisů zaslaných školou rodičům, zápisů z výchovných komisí, kopie žákovské knížky.

Přílohy: Záznam o školákovi
Rozpis neomluvených hodin
.....

.....
třídní učitel(ka)
(jméno hůlkovým písmem + podpis)

.....
razítka ředitel(ka) školy
(jméno hůlkovým písmem + podpis)

Záznam o školákovi

Příjmení a jméno žáka, datum narození:

Rodinné prostředí (*s kým žije v domácnosti, rodiče rozvedení...*):

Prospěch žáka, domácí příprava do školy a jeho vybavení učebními pomůckami:

Zájmová činnost žáka:

Chování žáka ve škole (*agresivita, vzdorovitost, pasivita, chování v kolektivu...*):

Spolupráce s rodinou (*plnění povinností zákonného zástupce při omlouvání nepřítomnosti žáka, komunikace v závažných záležitostech, reakce na výzvy...*):

Jiné důležité informace:

.....
třídní učitel(ka) – jméno a podpis

razítko

.....
ředitel(ka) školy - podpis

Odkazy, literatura

JEDLIČKA, R. A KOL. Děti a mládež v obtížných životních situacích. Praha: Themis, 2004.

JEDLIČKA, R., KOŤA, J. Aktuální problémy výchovy. Praha: Karolinum, 1998.

JŮVA, V. Základy pedagogiky. Brno: Paido, 2000.

KŘÍŽ, J. Duševní poruchy a poruchy chování u dětí a mladistvých. 1. vydání.

JU České Budějovice.

KYRIACOU, CH. Řešení výchovných problémů ve škole. Praha: Portál, 2004.

LAZAROVÁ, B. Netradiční role učitele. O situacích pomoci, krize a poradenství ve školní praxi. 2. vyd. Brno : Paido, 2008.

MATOUŠEK, O. Mládež a delikvence. Praha: Portál, 2003.

TRAIN, A. Specifické poruchy chování a pozornosti. Praha: Portál, 1997.

VÁGNEROVÁ, M. Psychopatologie pro pomáhající profese. Praha: Portál, 2004.

Časopis Prevence

- Záškoláctví a jeho skryté formy- 2010 září
- Nejdů tam- záškoláctví- 2011 listopad
- Omlouvání žáků a studentů ve škole- červen 2017
- Záškoláctví- příčiny a prevence- listopad 2017
- Školní neprospěch- druhé čtvrtletí 2020

PŘÍLOHA Č. 6

8.6. UŽÍVÁNÍ NÁVYKOVÝCH LÁTEK

Právní předpisy ve vztahu k užívání návykových látek:

Trestní zákoník č. 40/2009 Sb.

§283 Nedovolená výroba a jiné nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy

§284 Přechovávání omamné a psychotropní látky a jedy

§285 Nedovolené pěstování rostlin obsahující omamnou nebo psychotropní látku

§286 Výroba a držení předmětu k nedovolené výrobě omamné a psychotropní látky a jedy

§ 287 Šíření toxikomanie

§289 Společné ustanovení

Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon).

Vyhláška č. 416/2017 Sb., která mění vyhlášku č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních.

Úmluva o právech dítěte 104/1991 Sb.

Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně právní ochraně dětí a mládeže

Zákon č. 379/2005 o opatřeních k ochraně před škodami působenými tabákovými výrobky, alkoholem a jinými návykovými látkami a o změně souvisejících zákonů

Nově zpracovány Návykové látky, Alkohol, Tabák!!!

Prevence ve škole

Hajný (2001) hovoří o časové vytíženosti rodičů, kdy dítě s nimi tráví pouze jednu až dvě hodiny denně. Proto může být vliv školního prostředí pro řadu věcí rozhodující.

Proto **protidrogová prevence** nemůže ležet pouze na bedrech rodiny, škola se musí aktivně zapojit, což potvrzuje i Pöthe (1999), když zdůrazňuje, že nejčastější cestou, jak se děti k drogám dostanou je, že si ji samy mezi sebou nabízejí. Jejich cílem není výdělek, ale **zprostředkování prožitě zkušenosti spolužákům**.

V souvislosti s preventivními aktivitami se však Ondrejko*vič, Poliaková a kol.* (1999) zmiňují o edukaci rodičů, kdy se předpokládá systematická, cílená a efektivní spolupráce právě s rodinou. Odborníci z oblasti prevence drogových závislostí vycházejí z názoru, že **prevence by měla vycházet z rodiny dítěte**. Škola musí brát v úvahu rodinnou situaci každého žáka.

Poliaková (Ondrejko*vič, Poliaková a kol., 1999*) míní, že dítě si do školy přináší vlastní hodnoty a způsoby chování. Kopíruje styl života své rodiny, nebo jeho jednotlivých prvků a aspektů. Samozřejmě také rizikové faktory životního stylu. Poznání rizikových faktorů v životním stylu rodin žáků, ale i žáků samotných, je jedním z předpokladů prevence drogových závislostí.

Záškodná (1997) rizikové faktory konkretizuje jako:

1. podprůměrný školní prospěch,
2. hyperaktivitu,
3. záškoláctví,
4. antisociální projevy,
5. ostýchavost,
6. citlivost,
7. agresivitu,
8. impulzivitu,
9. neposlušnost,
10. nižší frustrační toleranci,
11. denní snění,
12. poruchy pozornosti,
13. neschopnost realizovat plány,
14. odpor k trestům,
15. pocity přehlížení,
16. výkony pod úrovní vlastních schopností,
17. vnitřní neklid.

Flugrová (2001) také uvádí motivy užívání psychoaktivních látek:

Je to potřeba vyřešit problémy, dosáhnout uspokojení nebo slasti, potřeba uniknout stereotypu, nudě, získat inspiraci, potřeba sociální konformity, uchování sociálních vztahů, potřeba akceptace skupinou či subkulturou, kde je standardem užívání drog.

Hajný (in Kalina a kol., 2003) se v této souvislosti také zaměřuje na rizikové faktory ve vývoji dítěte a dospívajícího v souvislosti se vznikem závislosti. Zmiňuje například neschopnost rodičů reagovat na potřeby dítěte. Děti mohou být přetěžovány či podceňovány. Rodiče mohou také v reakcích nevypočitatelně kolísat. Následkem tohoto jednání může u dětí dojít k předčasné zralosti v určitých oblastech či opakované selhávání.

Dále autor uvádí jako rizikový faktor nedostatečnou schopnost snášet nepříjemné emoce a afekty. Návyková látka v tomto případě pomáhá snášet nelibé stavy. Mezi rizikové faktory patří hledání identity mladého člověka. Jelikož návykové látky jsou regulovány společenskými normami, jejich překračování může být krokem k hledání vlastní identity.

Důležitým faktorem při vzniku závislosti může být nereálný obraz mladého člověka o svém těle. Například návyková látka může snížit zábrany v sexuálním chování či stimulační drogy snižují chuť k jídlu, což vede k úbytku váhy.

Zjistíme-li, že má žák u sebe **legální drogy** (alkohol, tabák, toulén)

- jedná se o pití pod povolenou věkovou hranici- užívání samo o sobě není trestné
- trestně odpovědný je ten, kdo nezletilému drogu podal (prodal či podal jiným způsobem)
- musíme vyhodnotit, zda je možné a za jakých okolností lze látku odebrat

co dělat?

- prodiskutovat problém se žákem nebo zajistit, aby ho projednal se školním metodikem prevence, výchovným poradcem nebo jiným členem poradního týmu
- další možností je informovat rodiče nebo právní zástupce žáka, rozhodnout zda je vhodné informovat ostatní členy sboru

Zjistíme-li, že žák má u sebe **nelegální drogy**

Od 1. 1. 2010 vyšel v účinnost nový zákon číslo 40/2009 Sbírky- trestní zákoník, který nahradil starý trestní zákon.

- držení jakékoliv omamné či psychotropní látky je protiprávní a hrozí za něho postih
- učitelé není dovoleno bez svolení žáka nebo zákonného zástupce provádět šetření
- pouze policie je oprávněna u osob podezřelých ze zneužívání drog provádět toto šetření
- stanovena ohlašovací povinnost

co dělat?

- odebrat látku a za přítomnosti svědka ji zničit (pokud nehodláte učinit další opatření)
- uložit ji na bezpečné místo (hodláte-li učinit další opatření), sepsat o celé události zápis s podpisy svědků
- prodiskutovat případ se žákem, konzultace s metodikem prevence, nebo zajistit intervenci
- školního psychologa nebo výchovného poradce

- informovat rodiče nebo právní zástupce žáka
- rozhodnout, zda informovat ostatní členy sboru
- rozhodnout, zda je nutné předat případ dalším orgánům (OSPOD, policie)
- rozhodnout, zda podněcovat obecnou rozpravu s místním protidrogovým koordinátorem

Je-li ve škole nalezen žák pod vlivem drog nebo alkoholu

Alkohol, obdobně jako ostatní drogy, je pro děti a mládež nebezpečnější než pro dospělé. Děti a adolescenti do 18 let pít alkohol nesmí. Tak mluví zákon. Podání alkoholu dítěti je popsáno v trestním zákoníku (zákon č. 40/2009 Sb. trestní zákoník) a je definován §204.

- učitelé není dovoleno bez svolení žáka provádět šetření
- pouze policie je oprávněna u osob podezřelých ze zneužívání drog provádět tot šetření

co dělat?

- nejdůležitější je zajistit žákovi i ostatním nezletilým bezpečnost
- provést záznam o případu
- prodiskutovat případ se žákem
- zajistit, aby případ převzal školní metodik prevence, psycholog, nebo výchovný poradce
- můžeme informovat rodiče nebo právní zástupce žáka či OSPOD, případně postoupit případ PČR

Je-li žák přistižen při distribuci drog

Distribuce drog je u nás protiprávní, jedná se o trestní čin. Jedná se o ohrožení mravní výchovy mládeže.

co dělat?

- odebrat látku a uložit ji na bezpečném místě s popisem (kdy a komu byla zabavena, jména svědků)
- provést záznam o případu
- prodiskutovat případ se žákem
- zajistit, aby případ převzal školní metodik prevence, psycholog nebo výchovný poradce
- informovat rodiče nebo právní zástupce žáka či OSPOD
- případ postoupit PČR- ohlašovací povinnost
- zvážit, zda informovat další vyučující a žáky

Jsou-li ve škole nalezeny drogy nebo vybavení k jejich užívání

Při zacházení s takovýmto nálezem zacházet vždy s největší opatrností, je zde nebezpečí nákazy různými infekčními chorobami.

co dělat?

- zajistit opatrné a bezpečné uložení drogy nebo vybavení
- provést záznam o případu
- informovat o nález PČR, jen ta může vést v těchto případech šetření

- je-li to vhodné informovat členy sboru
- zvážit, zda informovat žáky

Svěří-li se žák s tím, že užívá drogy

Vzhledem k věku žáka mohou probíhat právní úvahy týkající se zachování mlčenlivosti.

co dělat?

- nabídnout radu a podporu, popřípadě nabídnout služby metodika prevence
- s ohledem na věk dítěte zachovat mlčenlivost
- nabídnout možnost obrátit se na relevantní služby (Poradenské centrum, Podané ruce apod.)
- vhodnou formou informovat rodiče
- zvážit, zda bude pro žáka prospěšné, postoupí-li se jeho případ poradenství

Hledají-li rodiče ve škole radu, jak řešit problémy s drogami u svého dítěte

Musíme individuálně přistupovat ke každému případu a volit vždy optimální postup.

co dělat?

- odkázat na pomoc školního metodika prevence
- předat rodičům seznam kontaktů organizací, které se zabývají touto tematikou (přehled kontaktů vždy zasílá okresní MP do škol)

;

Základní literatura:

- Hajný, M.: O rodičích, dětech a drogách. Praha, Grada 2001.
- Jessor, R., Jessor, S. L. (1977): Problem Behavior and Psychosocial Development. New York: Academic Press.
- Kalina, K.: Mezioborový glosář pojmů z oblasti drog a drogových závislostí. Praha, Filia Nova, 2001.
- Kalina, K. a kol.: Drogy a drogové závislosti. Mezioborový přístup. (kapitola Primární prevence). Praha, Rada vlády pro protidrogovou politiku, 2003.
- MacBeath, J. and Mortimore, P. Improving School Effectiveness, Buckingham, Open University Press, 2001
- Nešpor K.: Vaše děti a návykové látky. Praha, Portál 2001
- Nešpor, K., Csémy, L.: Alkohol, drogy a vaše děti. Praha, Sportpropag (Fit in), 1995.

Internetové odkazy:

- <http://www.prevence-info.cz>
- <http://www.drogy-info.cz/>
- <http://www.odrogach.cz/>
- <http://www.adiktologie.cz/search.php?searchstring=prim%C3%A1rn%C3%AD+prevence&l=cz>
- <http://iporadna.cz/drogy/index.php>
- <http://www.drogy.net/>
- <http://www.promilesms.cz/>
- <http://www.alkoholmetr.cz/>
- <http://www.alkoholik.cz/>
- <http://www.drogy.net/portal/alkohol/>
- <http://www.plbohnice.cz/nespor/addictcz.html>
- <http://www.niquitin.cz/jak-prestat-kourit>
- <http://www.clzt.cz/>
- <http://www.modernijenekourit.cz/index.php?cat=16>
- http://ec.europa.eu/health-eu/doc/alcoholineu_sum_cz_en.pdf
- <http://www.dokurte.cz/>
- <http://www.msmt.cz/socialni-programy/prevence-uzivani-tabaku-alkoholu-a-jinych-drog-u>
- http://www.drogyinfo.cz/index.php/publikace/vyzkumne_zpravy/evropska_skolni_studie_o_alkoholu_a_jinych_drogach_espad_2007
- http://www.drogyinfo.cz/index.php/publikace/metodika/jak_ve_skole_vytvorit_zdravejsi_prostredi
- http://www.drogyinfo.cz/index.php/publikace/e_publikace/bezpecnost_predevsim_realisticky_pristup_k_mladezi_a_drogam

Použité zdroje:

Možnosti řešení krizových situací v prostředí základní škol

Časopis Prevence

- Úprava nedovoleného nakládání s drogami- 2010 únor
- Testování návykových látek ve školách- 2010 prosinec
- Drogry a preventivní úprava- 2011 listopad
- Tabák ve školním prostředí- 2012 listopad
- Postoj k drogám- 2013 listopad
- Užívání návykových látek- únor 2017
- Testování na přítomnost návykových látek- květen 2017
- Hnutí New Age a drogy- říjen 2017
- Acid house, techno a drogy- prosinec 2017
- Novelizovaná příloha Tabák- únor 2019
- Novelizovaná příloha Alkohol- březen 2019
- Novelizovaná příloha Návykové látky- květen 2019
- Nové syntetické drogy- prosinec 2019
- Energetické nápoje- leden 2020
- Kouření, nikotin a škola- druhé čtvrtletí 2020

PŘÍLOHA Č. 7

8. 7. Syndrom CAN

Legislativní rámec

Zákon č. 40/2009 Sb., Trestní zákoník v paragrafech **364 až 368** stanovuje povinnosti, které má každá fyzická osoba v případě podněcování, schvalování, nadržování, nepřekážení a neoznámení trestného činu. Paragrafy se vztahují na celou škálu trestných činů, oblast násilných činů páchaných na dětech a na týrání dítěte nevyjímaje.

Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí chrání učitele při jeho postupu na ochranu práv dítěte. Je zde přímo vyzván k tomu, aby v případě podezření na týrání žáka kontaktoval odborníky. Učitelé by se tedy neměli obávat, že udělají kroky, které budou mimo jejich kompetenci. To, aby se pokusili týranému dítěti co nejúčinněji pomoci, se tak stává nejen součástí zákonné povinnosti, ale i jejich profesionality.

Tento zákon navíc výslovně určuje jako povinnost různým institucím, mimo jiné i škole a školskému zařízení, nahlásit případ ohrožení zdraví nebo života dítěte, a to i tehdy, když se objeví pouze podezření na trestný čin. (U fyzických osob je tento postup formulován jako právo, nikoliv jako povinnost.) Zatímco tedy u trestního zákona je potřeba vycházet z hodnověrného, tedy doloženého předpokladu, **v případě zákona 359** stačí mít jen podezření.

Mám to oznámit rodičům, když je zneužívatelem někdo z rodiny?

Je třeba postupovat v souladu s pokyny orgánů činných v trestním řízení a těmito pokyny se řídit.

Syndrom týraného, zneužívaného a zanedbávaného dítěte (**CAN - Child Abuse and Neglect**).

Jde o jakoukoliv formu týrání, zneužívání a zanedbávání dětí, která je pro naši společnost nepřijatelná. Statistiky uvádějí, že CAN v ČR trpí v současné době 1 – 2 procenta dětské populace, což představuje 20 – 40 tisíc dětí. Dítě nejčastěji poškozují jeho rodiče a další členové rodiny, pokud jsou k dítěti necitliví a bezohlední a pokud je podřizují nebo využívají k uspokojení vlastních potřeb. Takové chování můžeme chápat jako zneužití fyzické síly nebo psychické nadřazenosti a moci dospělého nad podřízeným a závislým dítětem.

Změny v chování dítěte

- celková stísněnost a nezájem o dění kolem
- zvýšená opatrnost v kontaktu s dospělými
- úzkost a vyděšené reakce v přítomnosti konkrétních dospělých osob nebo v situaci, kdy je dítě s dospělým samo
- vyhýbání se školním a mimoškolním aktivitám
- nápadně lhostejné postoje, výroky typu „mně je to jedno“
- agresivní napadání a šikanování vrstevníků
- zvýšená citová dráždivost a agresivní projevy na sebemenší podněty
- potíže se soustředěním a zhoršení prospěchu ve škole
- váhání s odchodem domů po vyučování
- neomluvené absence ve škole
- odmítání jídla nebo přejídání
- sebepoškozování
- útěky z domova

Známky na těle dítěte

- opakovaná zranění včetně zlomenin
- modřiny
- řezné rány
- otoky částí těla, například rtů, tváří, zápěstí
- stopy po svazování
- otisky různých předmětů na těle
- natrhnutí ucha
- otisky dlaně a prstů
- stopy po opaření nebo popálení cigaretou

FYZICKÉ (TĚLESNÉ) TÝRÁNÍ a jeho rozpoznání:

- a) aktivní (bití a jiné agresivní formy napadání dítěte)
- b) pasivní

Některé známky zanedbávání:

- trvalý hlad
- podvýživa
- chudá slovní zásoba
- špatná hygiena
- zkažené zuby a časté záněty dásní
- dítě není očkováno proti nemocím
- nevhodné oblečení vzhledem k počasí
- nedostatek dohledu – dítě je večer doma samo, venku pobývá dlouho do tmy a bez dozoru apod.
- vyčerpanost, přepracovanost
- s dítětem se nikdo neučí, nezajímá se o jeho školní povinnosti
- vyhození z domova

Některé projevy zanedbávaného dítěte:

- má chudé nebo velmi špatné vztahy s rodiči
- touží po citu a pozornosti jakéhokoliv dospělého (nedělá rozdíly mezi

blízkými a cizími lidmi, vrhá se k cizím dospělým, odešlo by s nimi)

- je neobvykle unavené až apatické, někdy naopak nezvládnutelné
- všechno jí hltavě a hladově
- chodí za školu nebo do ní chodí pozdě
- má potíže s učením
- zdráhá se odcházet domů
- houpá se, cucá věci nebo prsty, kýve hlavou
- žebrá o jídlo, peníze nebo jiné věci

Učitel může žákovi zachránit i život

Školy a školská zařízení jsou spolu se zdravotnickými zařízeními těmi subjekty, které případy týrání, zneužívání či zanedbávání dítěte oznamují příslušným úřadům nejčastěji. Pedagogové jsou navíc od lékařů ještě v užším průběžném kontaktu s dětmi.

Učitelé jsou hned po rodičích dítěti nejbližší. A pokud pedagog vyučuje dítě, které je pravděpodobně týráno, může sehrát klíčovou roli při zamezení dalšímu týrání – může mu pomoci zbavit ho dalšího fyzického nebo psychického týrání a může mu dokonce někdy zachránit i život.

Náhlé změny jako alarm

Prvním, co musí učitel udělat, aby mohl týranému dítěti pomoci, je vůbec všimnout si a odhalit to, že dítě nese nějaké stopy týrání. Jde jednak o změny chování žáka, jednak o fyzické známky vypovídající o násilném zacházení s dítětem.

Jedním z nejčastějších signálů ukazujících na možné týrání doma je náhlé podstatné zhoršení prospěchu žáka. Dítěti začne být úplně jedno, zda dostane dobrou, nebo špatnou známku.

Z veselého dítěte se často stane úzkostný žák, který je neprůbojný. Může mít zároveň nejrůznější problémy ve vztazích se spolužáky – dítě, které bylo dříve kamarádké, se začne najednou ostatních stranit, nebo se může naopak začít chovat vůči nim agresivně. U žáka se mohou projevit také nejrůznější poruchy v pravidelných návycích – spaní (do školy chodí pozdě) nebo stravování (při obědě opakovaně nedojídá) .

Pokud jde o tělesné známky, zvláště učitel tělocviku má jedinečnou možnost všimnout si různých modřin, odřenin či nezvyklé únavy či apatie žáka.

Zvláštní kategorií jsou méně viditelné, a zároveň o to citlivější signály, které nicméně učitel může zaregistrovat. Jejich skutečná diagnostika je však již věcí odborníka. Jde například o potíže při sezení v lavici, které mohou ukazovat na poruchy zažívání nebo třeba na krev v moči.

Rozhovor s žákem je klíčový

Když učitel po zpozorování neklamných známek vzbuzujících podezření na syndrom týraného dítěte dojde k závěru, že dítěti je potřeba pomoci, měl by se vždy nejdříve pokusit navázat s žákem osobní kontakt. Nejlepší je, když se ho někde v soukromí dotáže na to, proč má například na těle modřiny nebo třeba proč v posledním době odchází ze školy jako poslední, zatímco dříve byl naopak mezi prvními, kdo pospíchali domů.

Situaci prvního kontaktu mezi učitelem a žákem samozřejmě vždy zjednodušuje to, pokud vztahy mezi nimi nejsou jen striktně formální. Takovouto atmosféru lze ještě umocnit tím, že učitel nabídne žákovi nějaké pohoštění, uvaří čaj a rozhovor vede nejdříve zeširoka – nedoporučuje se při takovémto osobním rozhovoru věnovat se problému okamžitě.

Předpokládá se, že rozhovor povede většinou třídní učitel. Nic by však nemělo bránit tomu, aby ho vedl i jiný učitel, který má z nějakých důvodů s dětmi méně formální vztahy, třeba tělocvikář nebo učitel předmětu, jenž má žák obzvlášť rád a je tedy pravděpodobné, že dobře vychází i s tím, kdo ho vyučuje.

Když je dítě nedůvěřivé

Je prakticky nemožné stanovit přesnou hranici toho, kdy by měl učitel již ustoupit z role prvního kontaktu ve věci týraného dítěte a o problému informovat další instituce. Každý případ je individuální.

Především v situaci, kdy se učitel nedaří navázat komunikaci s žákem, je dobré obrátit se na pedagogicko-psychologickou poradnu.

Jednou z možností je, že učitel žákovi, který se nechce se svým problémem svěřit, doporučí, aby se obrátil na Linku bezpečí. Dítě si může o svém problému po telefonu popovídat anonymně a záleží jen na něm, zda se během rozhovoru stane důvěřivějším a sdělí na sebe kontakt. A pokud se ani odborníkovi na pomyslném druhém konci telefonního drátu nepodaří dítě přimět k identifikaci, snaží se ho ještě přesvědčit, aby se obrátilo na kohokoliv, komu důvěřuje.

Neměli bychom také zapomínat na ostatní žáky, mezi nimiž se týrané dítě ve škole pohybuje. Učitel by se proto měl také obrátit na jeho spolužáky nebo sourozence a zeptat se jich, zda o příčině jeho problémů nevědí něco bližšího.

Vystoupení týraného dítěte z anonymity je to nejtěžší, co po něm můžeme chtít. Nepochybně to souvisí s faktem, že má totiž mluvit o tom, jak mu ubližují jeho nejbližší.

Rodič může situaci ujasnit

Přestože je to právě rodič, nebo jiný zákonný zástupce, kdo je pravděpodobným původcem týrání, neznamená to, že by ho měla škola z celého procesu pomoci žákovi automaticky vyřadit. Pokud si učitel pozve do školy zákonného zástupce žáka, neočekává se, že by na ně měl hned udeřit s tím, aby mu vysvětlili, kdo u nich doma týrá jejich dítě.

Učitel by měl v první fázi po rodiči chtít, aby pouze okomentoval to, jak si vysvětluje problémy, které učitel u dítěte vyzoroval. Může tak i zjistit, že skutečnou příčinou žákova neobvyklého chování je něco jiného než domácí týrání. Anebo může být zájem školy o osud žáka pro zákonného zástupce dostatečnou výstrahou k tomu, aby si uvědomil, že další ubližování dítěti bude mít pro něj vážné následky. Navíc učitel může z chování rodiče nepřímou poznat, zda v rodině k týrání nedochází. Rozumný rodič, nebo zákonný zástupce, který svěřenému dítěti nijak neubližuje, by měl naopak uvítat zájem školy, která se ho snaží upozornit na to, že jejich dítě má nějaký problém a je i ochotna mu při jeho řešení pomoci.

Pokud učitel od rodičů nic nezjistí, a dítě se chová i nadále nezvykle, jde o další důvod k zapojení odborníka.

Učitel se podle prvotních známek ukazujících na týrání může někdy nejdříve jen dohadovat, zda jde o situaci, kdy mu ubližují jeho blízcí, anebo se jedná o školní šikanu. Proto i rozhovor s rodiči může pedagogovi pomoci vyloučit jednu z těchto dvou možností.

Nakonec přímý kontakt učitele se zákonnými zástupci dítěte je také určitým, ale samozřejmě jen nepřímým indikátorem možného týrání – pedagog se na vlastní oči může přesvědčit z jakého sociálního prostředí dítě pochází. Může pro něj jít o překvapení tím spíše, když rodiče jinak se školou nekomunikují, nechodí na třídní schůzky.

Na řadě je odborník

Je právem každého pedagoga, aby sám zvolil postup, který považuje v daném případě za nejlepší. Tehdy, když dítě samo přizná, že je týráno, nebo když si učitel jinak potvrdí, že bylo nějak fyzicky nebo psychicky poškozeno, měl by kontaktovat odborníky. Při zjištění nějaké zdravotní újmy se však nedoporučuje kontaktovat jen lékaře. Pediatr si totiž přeje, aby dítě přišlo v doprovodu rodiče. Také do pedagogicko-psychologické poradny by mělo dítě jít spolu se zákonným zástupcem. Pokud se však škole podaří domluvit se s poradnou na kontaktu bez účasti rodičů, je považováno toto porušení pravidel za přijatelné. Prioritou je pomoci dítěti za každou cenu.

- V případě, že má učitel podezření na týrání žáka, situace se nezlepšuje a komunikace s rodiči také k ničemu nevede, je nezbytné kontaktovat především OSPOD, a to podle spádové oblasti, kam škola v dané obci přináležejí, tedy podle obcí s rozšířenou působností. Na těchto úradech je veden registr problémových rodin a je tedy možné, že po avízu školy budou sociální pracovníci hned vědět, jaké problémy jsou s danou rodinou spojeny.

Pozor na skutečnost o neoznámení trestného činu a nepřekážení trestného činu - týrání svěřené osoby dle ustanovení § 198 trestního zákoníku spadá mezi trestné činy vyjmenované jak v nepřekážení trestného činu (§ 367 TZ) tak v neoznámení trestného činu (§368 TZ). Tím, že nekontaktujeme-li orgány činné v trestním řízení, v případě, že už jsme se hodnověrným způsobem dozvěděli o týrání svěřené osoby, můžeme být sami pachatelé trestných činů nepřekážení tr. činu a neoznámení tr.činu.

Základní informace – tabu zóny

Záleží opět na dané škole a učiteli, jakým způsobem zařadí do výuky problematiku nebezpečí týrání dítěte. Informace o tom, že nikdo nesmí dítěti ubližovat, jsou součástí dětských práv, se kterými by školy měly žáky seznámit. Téma týrání dítěte, zvláště pohlavního zneužívání, může škola zařadit i do sexuální výchovy a pozvat si příslušného odborníka. V každém případě by se nějakou formou děti měly v průběhu školní docházky dozvídat, kde jsou hranice, za které by neměl ani rodič vkročit, a co dělat, pokud se dítě setká s prvními projevy týrání, zneužívání či zanedbávání. Každé dítě by se mělo co nejdříve seznámit jednak s tím, co představují takzvané

tabu zóny na jeho těle, jednak by mělo vědět, na koho se obrátit a kam zavolat, pokud mu někdo začne ubližovat nebo i když má jen pochybnosti o správnosti chování svých blízkých k vlastní osobě.

Jak řešit sexuální zneužívání

Sexuální zneužívání – je každé nepřiměřené vystavení dítěte sexuálnímu činu nebo chování, které vede k uspokojování potřeb zneuživatelé.

Pohlavní zneužívání je závažným trestným činem proti lidské důstojnosti, na který se vztahuje povinnost překazit jej (v souladu s trestním zákoníkem). Překazit znamená, že zabráníte páchání nebo dokončení takového jednání (oznámít orgánům činným v trestním řízení).

Dítě se mi svěřilo osobně

1. uvědomit si, že jde o velmi citlivou záležitost
2. seznámit s tím co nejužší okruh dalších osob
3. pokud se zneužívání dopouští rodič, není žádoucí informovat ho o tom, že se vám dítě svěřilo
4. komunikovat s dítětem – podrobnější vyšetřování nechat na psychologovi a policii
5. vhodně dítěti sdělit, že skutečnost musíte ohlásit na policii
6. ohlásit na policii
7. ocenit dítě, že za vámi přišlo a ujistit ho, že pro ně uděláte všechno, co je ve vašich silách
8. jestliže dítě nechce, abyste věc ohlásili, situaci konzultujte s odborníkem, ale od oznámení události vás to nesmí odradit

Dozvíím se – oznámím řediteli – kontaktujeme policii a orgán sociálně-právní ochrany dětí.

Zjistím to z nějaké školní ankety nebo otazníku

Dítě se vyjadřuje někdy v náznacích a nejasně, proto je velmi důležité porozumět tomu, co vám vlastně říká. V každém případě s ním navažte o přestávce nebo po vyučování rozhovor, ale tak, abyste nebudili nežádoucí pozornost. Jestliže vám dítě potvrdí vaši domněnku, postupuje jako výše. Nevyslychejte ho a nepodsouvejte mu své názory, nechejte ho volně vyprávět.

Dozvíím se to od spolužáků nebo z jiných zdrojů

Nejprve přemýšlejte, jestli tomu nasvědčuje i vaše pozorování. Pokuste se s dítětem navázat rozhovor, ale do ničeho ho nenut'te. Prostředníkovi řekněte, že je důležité, aby za vámi přišlo zneužívané dítě samo. Nevyšetřujte a nijak nepátrejte. Jestliže si nejste jistí, oznamte věc orgánu sociálně-právní ochrany, který ji prošetří.

Dítě je obětí sexuálního napadení

Jestliže se stalo obětí napadení cestou do školy a útočníkem je neznámá osoba, potom urychleně vše oznamte policii, rodičům a orgánu sociálně-právní ochrany dítěte. Chovejte se pevně a jednoznačně a dítě neopouštějte až do příchodu rodičů.

Pokud má učitel podezření, že byl spáchán trestný čin, má ze zákona povinnost obrátit se na orgány činné v trestním řízení, pokud má podezření, zákon určuje školskému zařízení za povinnost nahlásit tuto skutečnost obecnímu úřadu, tedy sociálnímu pracovníkovi z orgánu sociálně právní ochrany dětí (OSPOD)

použité zdroje:

- Dětské krizové centrum, tel: 241 484 149
- Internetová poradna: problem@дитеkrize.cz
- Linka bezpečí, tel: 800 155 555
- Linka důvěry RIAPS: 222 580 697, linka@mcssp.cz , www.capld.cz/linky.php (adresář linek důvěry v celé ČR)

Časopis Prevence:

- O dětech v rodičovských soudních sporech- únor 2010
- Trauma a jeho následky- květen 2010
- Co se skrývá za zkratkou OSPOD- červen 2010
- Sanace rodiny ohroženého dítěte- říjen 2010
- Legislativní úprava postihu domácího násilí- květen 2012
- Genger a rodinná terapie- duben 2013
- Programy v prevencii domácího násilia- červen 2013
- Soudně nařízená spolupráce „problémových“ dětí- červen 2014

- Oznamovací povinnost škol a školských zařízení- listopad 2014
- Děti v náhradní rodinné péči- leden 2015
- Rodina- rodiče- září 2015
- Domácí násilí- listopad 2015
- Vybrané problémy výchovy v rodině-leden 2016
- Děti závislých rodičů- listopad 2016
- Jak pracovat s dětským pláčem- duben 2017
- Děti uvězněných rodičů- leden 2018
- Linka pro rodinu a školu- červen 2018
- Střídavá péče- únor 2019
- Vztahy v náhradní rodinné péči- listopad 2019
- Vztahy v náhradní rodinné péči- prosinec 2019
- Jak truchlí děti- druhé čtvrtletí 2020

PŘÍLOHA Č. 8

8.8. Sebepoškozování

Legislativní rámec

Samotné sebepoškozování není trestný čin, ale navádění/nucení k sebepoškozování, sebevraždě nebo příčiny vyvolávající SP, jako je třeba sexuální zneužívání, týrání apod., jsou trestné činy, na něž se vztahuje oznamovací povinnost.

- **Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí** výslovně určuje jako povinnost různým institucím, mimo jiné i škole a školskému zařízení, nahlásit případ ohrožení zdraví nebo života dítěte, a to **i tehdy, když se objeví pouze podezření na trestný čin**. U fyzických osob je tento postup formulován jako právo, nikoliv jako povinnost.
- **Zákon č. 40/2009 Sb., Trestní zákoník** stanovuje v **§ 364 až 368** povinnosti, jež má každá fyzická osoba v případě podněcování, schvalování, nadržování, nepřekažení a neoznámení trestného činu. Paragrafy se vztahují na celou škálu trestných činů, oblast násilných činů páchaných na dětech a na týrání dítěte nevyjímaje (nestačí však podezření).
- **Zákon č. 20/1966 Sb., o péči o zdraví lidu v platném znění (§ 23)**. Člověka lze hospitalizovat bez jeho souhlasu v případě, že jeví známky duševní poruchy a je nebezpečný sobě nebo svému okolí.

Sebepoškozování (automutilace, selfharm) je komplexní autoagresivní chování, které na rozdíl od sebevraždy nemá fatální následky a které lze nejlépe chápat jako nezralou, maladaptivní odpověď na akutní anebo chronický stres, nezvladatelné emoce či myšlenkové pochody. Přestože člověk neznalý problematiky může sebepoškození lehce vnímat jako pokus o sebevraždu, smrt při sebepoškozujícím aktu na rozdíl od sebevražedného pokusu není v naprosté většině případů motivem a cílem jednání (ač je ve skupině poškozujících se dětí a mladistvých statisticky osmkrát vyšší výskyt sebevražd než v běžné populaci).

Za patologické sebepoškození se obecně nepovažuje poranění, které je v dané kultuře tolerované a jehož primárním cílem je dekorace těla (v naší kultuře typicky piercing a tetováž), sexuální uspokojení, spirituální zážitek v rámci rituálních praktik či začlenění se do skupiny vrstevníků nebo demonstrace vlastní hodnoty mezi nimi (snaha být „cool“ a „in“).

Existují různé způsoby sebepoškozování (dále také jako SP) s rozdílnou závažností poškození.

Nejčastěji pozorovaným sebepoškozujícím (automutilačním) chováním je

- řezání (žiletkou, střepem atd.)
- pálení kůže.

Jinými formami jsou

- škrábání,
- píchání jehlou,
- rozrušování hojících se ran,
- značkování rozpáleným kovem nebo například značkovací pistolí,
- obrušování popálené kůže,
- kousání, údery, nárazy,
- dloubání, tahání kůže a vlasů/ochlupení a další.

Sebepoškozování se může týkat kterékoliv části těla, nejčastějším místem poškození však bývají ruce, zápěstí a stehna. Závažnost poškození může sahát od povrchových ran až po poranění vedoucí k trvalému znetvoření.

Celoživotní prevalence sebepoškození představovala na přelomu 20. a 21. století přibližně jedno procento – jeden člověk ze sta se alespoň jednou za život poškodí. V 11 % jde o opakované sebepoškozování. Procento SP je vyšší ve věkové kategorii adolescentů a mladých dospělých:

V rozvinutých zemích se poškozují asi 1,8 % lidí ve věkovém rozmezí 15 – 35 let, 12 % středoškoláků a 13 až 24 % vysokoškoláků, 10 % mladých lidí ve věku 11 až 25 let má zkušenost se sebepoškozením.

Sebepoškozování typicky začíná ve věku od 12 do 15 let, ale výjimkou není ani první poškození se kolem 7 let nebo i dříve. SP může trvat týdny, měsíce nebo roky. V mnoha případech má SP spíše cyklický než lineární průběh, je praktikováno v určitých obdobích, pak vymizí a po přestávce se opět objevuje.

Sebepoškozující chování se dává do přímého vztahu k biologickým, psychologickým/psychiatrickým a sociálním (rodina, výchova, sociální prostředí) vyvolávajícím faktorům.

Z psychologického hlediska lidé, kteří se poškozují, často

- trpí chronickou úzkostí
- mají sklon k podrážděnosti
- sami sebe nemají rádi/sami sebe znehodnocují
- jsou přecitlivělí na odmítnutí
- mívají chronický vztek, obvykle na sebe
- mají sklon potlačovat zlost
- mívají intenzivní agresivní pocity, které výrazně odsuzují a často potlačují nebo obracejí proti sobě
- bývají impulzivnější a mívají oslabenou schopnost kontrolovat impulzy
- mívají sklon jednat v souladu se svou momentální náladou
- mají sklon neplánovat do budoucna
- bývají depresivní a mívají sebevražedné/sebedestruktivní sklony
- nemají flexibilní repertoár dovedností pro zvládnutí zátěže
- mají sklon k vyhýbavosti
- cítí se slabí, bezmocní.

Z psychiatrického hlediska se SP často objevuje u mladých s disharmonickou osobností, typicky s hraniční poruchou osobnosti (borderline), poruchami příjmu potravy a posttraumatickou stresovou poruchou.

V životním příběhu poškozujících se se častěji než v běžné populaci najde údaj o tělesném, emočním nebo sexuálním násilí. Na druhou stranu zneužívání či zanedbávání v anamnéze

poškozujících se často chybí. Téměř vždy však poškozující se dítě/adolescent zažil/zažívá tzv. invalidaci – zpochybňování správnosti, odůvodněnosti jeho pocitů a interpretací situací blízkými dospělými. Děti jsou v dysfunkčních rodinách často závažně trestány za vyjádření určitých myšlenek a pocitů a odnášejí si přesvědčení, že mají nesprávné pocity, kterým nemohou důvěřovat, a že některé pocity jsou zakázané. (Přesto sebepoškozování dítěte neznamená automaticky dysfunkční, zneužívající nebo zanedbávající rodinu. Zpochybňovat prožitky dítěte mohou i „normální“ situace v rodině nebo škole: „Zlobíš se, a nechceš si to přiznat.“ „Ale ano, udělal jsi to, nelži.“ „Jsi prostě jen líný.“ „Jen se málo snažíš.“ „Teď už aspoň máš proč brečet!“, a zároveň invalidace není jediným příčinným faktorem vzniku SP.)

U části dětí je poškozování součástí procesu hledání vlastní životní filozofie a stylu, snahy o nonkonformitu, resp. vymezení své identity ve světě – typickými představiteli této skupiny jsou příslušníci subkultur emo a gotik. Bližší informace o subkulturách viz samostatná příloha Subkultury. Sebepoškozování těchto dětí vykazuje několik zásadních rozdílů proti typickému sebepoškozování popsanému výše – děti se neizolují, svá zranění často netají, naopak považují SP za společné téma, včetně často až hororových fotografií, sdílených přes internet; v jednotlivostech se liší i etiopatogenetický podklad sebezraňování.

Přestože je SP autoagresí, je také, a mnohem více, aktem sebezáchovy, svépomoci, který umožňuje jedinci znovuzískání kontaktu se světem, obzvláště u mladých lidí, jež mají v anamnéze trauma. Přestože bolest, doprovázející sebepoškození, může být fyzicky téměř nesnesitelná, sebepoškozující jí dává přednost před psychickou trýzní a považuje ji za efektivní prostředek tišení duševní bolesti.

Motivem SP bývá nejčastěji

- snaha zmírnit vnitřní napětí, snaha uniknout z nesnesitelné situace nebo neúnosného duševního stavu, snaha odstranit pocity viny, studu, dosažení pocitu očistění
- snaha získat pocit kontroly nad vlastním tělem a psychikou
- snaha dosáhnout pocitu uspokojení z tělesného prožitku bolesti nebo tepla krve
- tělesné vyjádření nevyslovitelných pocitů, vyjádření hněvu na sebe, např. za vlastní slabost nebo za nedostatek disciplíny

- odpoutání pozornosti od jiných problémů
- manifestace potřeb, demonstrace vlastní síly nebo dosažení péče a ochrany, získání pocitu bezpečí nebo jedinečnosti
- znovuprožití traumatu ve snaze o jeho zpracování
- dosažení poranění, která jsou viditelná a léčitelná na rozdíl od těch neviditelných duševních
- dosažení neatraktivnosti pro ostatní.

Ač rodiče a učitelé často vnímají SP jako manipulaci, primární a vědomá snaha dosáhnout výhod, trestat okolí nebo mu způsobit výčitky svědomí nebývá tak častá.

Řešení: Příímým spouštěčem SP bývá nejčastěji pocit ztráty a opuštění, pocit studu, kritika.

Emocemi, které jsou nejčastěji přítomny před SP (ale i po něm), jsou zlost na sebe a smutek.

Aktu sebepoškození téměř vždy předchází izolace, někdy se však děti poškozují v přítomnosti kamaráda/ky či ve skupině.

Řeší: výchovný poradce, školní metodik prevence, školní psycholog, třídní učitel, školské poradenské zařízení, pediatr/pedopsychiatr, event. orgán sociálně právní ochrany dítěte

V případě přímého rizika závažného ublížení či ohrožení života (přímé riziko = žák drží ve škole žiletku a plánuje se řezat, mluví o sebevraždě atd./nepřímý předpoklad rizika = učitel objeví staré jizvy na zápěstí atd.)

- **Psychiatrické oddělení či klinika spádové nemocnice, centrální příjem nejbližší psychiatrické léčebny** – i nedobrovolně, ideálně po předchozí telefonické konzultaci

Pokud žák není aktuálně ohrožen závažným sebezraněním (platí pro žáky motivované k řešení situace a hledání pomoci, vynucená konzultace u odborníka málokdy přinese efekt)

- **dostupná psychiatrická či psychologická ambulance** – ideálně s doporučením od dětského/dorostového lékaře, resp. po telefonickém objednání rodiči (nutno počítat s čekacími lhůtami, zejména pokud bude konzultace hrazena zdravotní pojišťovnou)
- **krizová centra** – netřeba doporučení zdravotnického zařízení, předchozí telefonická nebo e-mailová domluva vhodná, ale není nutná

- *Dětské krizové centrum* (V zápolí 21, 141 00 Praha 4, tel. 241 480 511, 777 664 672, ambulance@ditekrize.cz, **Provozní doba:** Po, St 8:00 – 16:00, Út – Čt 8:00 – 18:00, Pá 8:00 – 14:00)
- *Krizové centrum RIAPS* (Chelčického 39, Praha 3, tel. 222 580 697, nepřetržitý provoz)
- *Centrum krizové intervence Psychiatrické léčebny Praha-Bohnice* (Ústavní 91, Praha 8, tel. 284016110, cki@plbohnice.cz)
- *Krizové centrum Spondea* (Sýpka 25, Brno – Černá Pole, tel. 541 235 511, 608 118 088, krizovapomoc@spondea.cz)

□ **Linky důvěry** (níže jsou vybrány linky důvěry, na něž mohou volat děti i dospělí, další naleznete na <http://www.dkc.cz/kontakty.php> nebo www.capld.cz/linky.php)

- Linka Bezpečí – tel. 116 111, pomoc@linkabezpeci.cz
- Linka důvěry Centra krizové intervence PL Bohnice – tel. 284 016 666
- Linka důvěry Dětského krizového centra – tel. 241 484 149, problem@ditekrize.cz
- Linka důvěry RIAPS – tel. 222 580 697, linka@mcssp.cz
- Telefonická krizová intervence KC Spondea – tel. 541 235 511, 608 118 088, chat www.chat.spondea.cz

•

Doporučovaný postup:

- Posoudit aktuální riziko závažného sebepoškození a v případě jeho přítomnosti odeslat dítě, event. i proti vůli rodičů, do spádového psychiatrického zařízení
- Kontaktovat rodinu, systematická dlouhodobá spolupráce s rodinou
- Předat dítě školnímu psychologovi. Pokud škola nedisponuje školním psychologem, lze samozřejmě využít služeb psychologa pedagogicko-psychologické poradny.
- Motivovat dítě a rodinu k návštěvě specialisty – krizové centrum, psychologická/psychiatrická ambulance
- Stanovit jasně hranice a pravidla na půdě školy
- Ideální přístup je takový, ve kterém je SP tolerováno, ale vede ke konkrétním důsledkům – například lze zavést pravidlo, že žák může za učitelem přijít kdykoliv, když cítí uje nutkání poškodit se, ale učitel se mu nebude věnovat, pokud se poškodí (za podmínky, že

jiný dospělý, učitel či rodič zvládne akutní situaci s eventuálním ošetřením či zabráněním dalším následkům).

Nevhodný postup:

- snaha okamžitě odstranit sebepoškozující chování
- sankce a ignorace

Kompetence pedagoga

Pedagog může v některých případech být nejdůležitějším dospělým motivujícím dítě ke změně, resp. vyhledání odborné pomoci. Na druhou stranu bez spolupráce s rodinou je jeho kompetence (ale i odpovědnost) limitovaná.

Poškozující se dítě/mladistvý představuje velkou zátěž na toleranci odpovědného dospělého a rizikový faktor vzniku burn-out syndromu a dalších psychických potíží – učitel zainteresovaný v problému poškozujícího se žáka potřebuje účinné metody prevence vyhoření, podporu nadřízeného a v ideálním případě supervizi u certifikovaného supervizora.

Kdy je ohlašovací povinnost

- Ohlašovací povinnost se netýká přímo sebepoškozování, ale doprovodných problémů často SP doprovázejících – šikany, sexuálního zneužívání, zanedbávání péče, týrání dítěte (syndrom CAN) atd. – viz další kapitoly
- Povinnosti hlášení podléhá navádění dětí k sebepoškození/sebevraždě (skupina poškozujících se, kyberšikana).
- V případě přímého rizika vážného zranění nebo smrti následkem sebepoškození je namísto okamžitá, i nedobrovolná *hospitalizace na psychiatrii* – při odmítání hospitalizace bývá nutná asistence Policie ČR.

Použitá literatura

- Platznerová – Sebeпоškozování, Galén 2009 – pro lékaře, ale obsahuje množství informací přínosných pro pedagogy:
[http://www.galen.cz/idistrik/vydav/?module=katalog&page\[book\]=3994](http://www.galen.cz/idistrik/vydav/?module=katalog&page[book]=3994)
- Kriegelová – Záměrné sebeпоškozování, Grada 2008 – pro psychology, ale obsahuje množství informací přínosných pro pedagogy: http://www.grada.cz/zamerne-sebeпоškozovani-v-detstvi-a-adolescenci_4985/kniha/katalog/
- Materiál MZ ČR pro poškozující se děti a jejich rodiče: http://www.program-pz.cz/sites/default/files/Pro%C4%8D_ubli%C5%BEuju_s%C3%A1m_sob%C4%9B_0.pdf
- Zahraniční zdroje: <http://www.selfharm.net/> nebo <http://www.harmless.org.uk/>

Časopis Prevence:

- Informace k seminářům o poruchách příjmu potravy- listopad 2009
- Časnější nástup puberty- říjen 2010
- Nespím, čeká mě osmá třída- říjen 2010
- Jsem EMO- červen 2011
- Nejčastější formy sebeпоškozování- leden 2012
- Existuje možnost prevence u sebevražd dětí? - květen 2012
- K poruchám příjmu potravy- leden 2013
- dětské pornografii trochu jinak- duben 2013
- Ortorexie- mezi zdravou výživou a anorexií- listopad 2013
- Poruchy příjmu potravy v praxi- září 2014
- Poruchy příjmu potravy- březen 2016
- Sebevědomí a jak podporovat sebedůvěru u dětí-prosinec 2016
- Prevence v oblasti poruch příjmu potravy- duben 2017
- krizi sexuální identity v dospívání- říjen 2017
- Kdo jsou klíčoví hráči v životech dospívajících- únor 2018
- Co může nabídnout rodičovská linka- duben 2018
- Sebeпоškozování- moderní trend doby? - září 2019
- Sebeпоškozování v dětství a adolescenci- červen 2019
- Vztah k vlastnímu tělu u českých dětí- říjen 2019
- Veganství jako možné východisko poruch příjmu potravy- listopad 2019
- Dětská obezita je nemoc- leden 2020
- Co jsi měl dnes k snídani, Pepíku? – druhé čtvrtletí 2020